

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Karolína Filipová

Rozpočtové příjmy obcí a jejich význam

Bakalářská práce

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Rozpočtové příjmy obcí a jejich význam“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 29. 3. 2020

Karolína Filipová

Ráda bych na tomto místě poděkovala JUDr. Zdence Papouškové, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a odborné vedení mé práce. Zároveň bych chtěla poděkovat také svým rodičům a všem, kteří mi pomohli zajistit vhodné podmínky pro práci.

Obsah

Obsah	1
Seznam použitých zkratk.....	3
Úvod.....	4
1 Územní samosprávné celky.....	5
1.1 Základní územní samosprávné celky.....	5
1.2 Vyšší územní samosprávné celky.....	5
1.3 Přenesená a samostatná působnost ÚSC	6
1.3.1 Přenesená působnost ÚSC.....	6
1.3.2 Samostatná působnost ÚSC	6
2 Rozpočty základních územních samosprávných celků	7
2.1 Místní rozpočty.....	7
2.1.1 Rozpočtové zásady	8
2.1.2 Prameny právní úpravy rozpočtů ÚSC.....	9
2.1.3 Struktura místních rozpočtů	9
2.2 Rozpočtový proces místních rozpočtů.....	10
2.2.1 Návrh rozpočtu	11
2.2.2 Schvalování rozpočtu a jeho následná publikace.....	11
2.2.3 Realizace hospodaření, kontrola rozpočtu a závěrečný účet.....	12
3 Příjmy rozpočtu obce	14
3.1 Třídění příjmů.....	14
3.2 Daňové příjmy obcí	16
3.2.1 Sdílené daně	16
3.2.2 Daň z nemovitých věcí – výlučná daň	17
3.2.3 Místní poplatky	18
3.2.4 Správní poplatky	24
3.2.5 Další platby poplatkového charakteru.....	25

3.3	Nedaňové příjmy	26
3.3.1	Příjmy z vlastního podnikání.....	26
3.3.2	Uživatelské poplatky	27
3.3.3	Pokuty.....	27
3.3.4	Příjmy z mimorozpočtových fondů.....	27
3.3.5	Ostatní	28
3.4	Nenávratné transfery - dotace.....	28
3.5	Návratné transfery – úvěry, půjčky	30
4	Rozpočtové příjmy na příkladu obce Valašské Meziříčí	32
4.1	Rozpočet města.....	32
4.1.1	Daňové příjmy.....	33
4.1.2	Místní poplatky	34
4.1.3	Správní poplatky a ostatní platby poplatkového charakteru	35
4.1.4	Nedaňové příjmy	36
4.1.5	Nenávratné transfery - dotace	37
4.1.6	Shrnutí	38
	Závěr	39
	Seznam použitých zdrojů	40
	Shrnutí.....	44
	Klíčová slova.....	45

Seznam použitých zkratek

ČR – Česká Republika

DPFO – daň z příjmů fyzických osob

DPH – daň z přidané hodnoty

DPPO – daň z příjmů právnických osob

FO – fyzické osoby

Mil. - milión

Mld. - miliarda

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

MŽP – Ministerstvo životního prostředí

OZV – obecně závazná vyhláška

PO – právnické osoby

ÚSC – územní samosprávný celek

VM – Valašské Meziříčí

VÚSC – vyšší územní samosprávný celek

ZRPÚR – zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

ZTP – zvlášť těžké postižení

ZTP/P – zvlášť těžké postižení/průvodce

ZÚSC – základní územní samosprávný celek

Úvod

Obce, coby společenství občanů na určitém území vymezeném hranicemi obce, jsou základními územně samosprávnými celky disponujícími ústavně zaručeným právem na samosprávu. Projevem této samosprávy je mimo jiné možnost obce hospodařit podle každoročně stanovovaného rozpočtu. Rozpočet je složen z příjmů a výdajů. Primární postavení v rozpočtech jako takových mají výdaje, je však nezbytností stanovit také odpovídající příjmy, které budou sloužit na pokrytí těchto výdajů. Bez požadovaných příjmů by obec nebyla schopna výdaje uhradit. Zároveň s ohledem na novelizaci některých zákonů (zákon o místních poplatcích, zákon o dani z hazardních her) s účinností od nového roku, které se dotýkají také problematiky rozpočtových příjmů obce, shledávám za vhodné se tímto tématem zabývat.

Cílem práce je vymezit ucelený přehled rozpočtových příjmů obce a zaměřit se na to, jaký význam jednotlivé příjmy pro obce mají a dále provést komparaci významu příjmů obcí s příjmy na úrovni konkrétní obce, kterou jsem pro svou práci vybrala.

V první kapitole se zaměřím na vymezení územně samosprávných celků a jejich působnost. I přesto, že je práce zaměřena na problematiku obcí, nelze opomenout také vymezení vyšších územních samosprávných celků, tedy krajů. V kapitole definuji také působnost územních samosprávných celků a to jak přenesenou, tak samostatnou. Definování samostatné působnosti shledávám za klíčové pro problematiku rozpočtu obcí, neboť právě na základě práva na samosprávu mají obce právo nejen vlastnit majetek, ale také hospodařit podle pravidelně sestavovaného rozpočtu.

V druhé kapitole se pokusím představit místní rozpočty a proces jejich tvorby tzn. od sestavení návrhu rozpočtu obce až po jeho schválení a následné hospodaření podle tohoto rozpočtu.

Třetí kapitolu již zaměřím na konkrétní vymezení jednotlivých rozpočtových příjmů. Nejprve se pokusím tyto rozpočtové příjmy obce rozčlenit do základních kategorií. Dále u každých takto vymezených příjmů uvedu, jaký význam pro obce tyto příjmy mají.

V poslední kapitole provedu rozbor rozpočtových příjmů na příkladu obce Valašské Meziříčí. Zde bych chtěla nejen uvést, jaké příjmy tvoří rozpočet této konkrétní obce, ale také jaké příjmy jsou pro město nejvýznamnější. Následně se pokusím provést porovnání příjmů této obce z hlediska jejich významu s příjmy obcí v celostátním měřítku, tak jak uvádějí statistiky.

1 Územní samosprávné celky

Územní samosprávné celky (dále jen „ÚSC“) jsou obce, jakožto základní územní samosprávné celky (ZÚSC) a kraje, jakožto vyšší územní samosprávné celky (VÚSC).¹

1.1 Základní územní samosprávné celky

Základními územními samosprávnými celky rozumíme obce, jakožto určité společenství občanů na určitém území vymezeném hranicemi obce. Tyto veřejnoprávní korporace na svém území vykonávají samosprávu a státní správu v tzv. přenesené působnosti. Samosprávu vykonávají v rozsahu záležitostí v zájmu obce a jejích občanů, které jim byly svěřeny zákonem o obcích a to pokud nebyly svěřeny krajům, nebo nejde-li o výkon přenesené působnosti. Jako příklad můžeme uvést vydávání obecně závazných vyhlášek či schvalování rozpočtu obce. V pochybnostech, zda jde o výkon samostatné či přenesené působnosti platí, že jde o výkon působnosti samostatné.²

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem, které je také jedním z orgánů obce. Mezi další orgány obce řadíme radu obce, starostu, obecní úřad a zvláštní orgány.³ Zvláštním orgánem obce může být například přestupková komise. Mezi další orgány obce, které zákon o obcích připouští, jsou komise, jakožto poradní orgány rady obce. Zákon však nestanovuje povinnost komise zřídit.⁴ V případě obcí z rozšířenou působností se můžeme setkat také s funkcí tajemníka, který odpovídá za plnění činností obecního úřadu.⁵

1.2 Vyšší územní samosprávné celky

Kraje, jakožto VÚSC, jsou opět společenstvím občanů na určitém území. Zajišťují výkon jak státní správy v tzv. přenesené působnosti, tak samosprávy. V rámci samostatné působnosti disponuje kraj celou řadou pravomocí, které vyčerpávajícím výčtem stanovuje § 35 zákona o krajích. Ke zmínce stojí právo zákonodárné iniciativy, tedy možnost předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně, právo podat návrh na zrušení právních předpisů Ústavnímu soudu pro rozpor se zákonem, právo vydávat obecně závazné vyhlášky, schvalovat rozpočet kraje a další. Stejně jako obce jsou i kraje tvořeny jednotlivými orgány,

¹ Čl. 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

² SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 323.

³ § 5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

⁴ KOPECKÝ, Martin, PRŮCHA, Petr, HAVLAN, Petr, JANEČEK, Jan. Zákon o obcích. Komentář. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 12-15 (§ 5 zákona o obcích).

⁵ § 110 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

tzn. zastupitelstvem kraje, radou kraje, která disponuje možností zřídit komise rady kraje, hejtnanem kraje, krajským úřadem a zvláštními orgány.⁶

1.3 Přenesená a samostatná působnost ÚSC

Jak už z vymezení postavení obcí a krajů vyplývá, tyto veřejnoprávní korporace vykonávají jak státní správu v přenesené působnosti, tak samosprávu.

1.3.1 Přenesená působnost ÚSC

Pro výkon tzv. přenesené působnosti ÚSC platí, že jde o činnosti, které obce či kraje vykonávají pro stát, coby nositele státní správy. Výkon státní správy může být na orgány ÚSC přenesen jen stanoví-li tak zákon. „*Záležitosti řazené do přenesené působnosti mají pro obce a kraje povahu povinnosti.*“⁷ Obcím a krajům pak přísluší finanční příspěvek od státu, který slouží na úhradu nákladů spojených s výkonem státní správy a je významným příjmem rozpočtů obcí (krajů). Výši této finanční podpory každoročně určuje státní rozpočet. Na základě toho, jak velkou míru státní správy subjekty vykonávají, rozlišujeme obce s obecním úřadem, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností.⁸

1.3.2 Samostatná působnost ÚSC

ÚSC kromě výkonu státní správy v přenesené působnosti vykonávají na svém území také samosprávu. Samosprávou rozumíme výkon státní správy subjekty odlišnými od státu, především jde o veřejnoprávní korporace, tzn. obce a kraje.⁹ Tyto veřejnoprávní korporace jsou právními osobami majícími právní osobnost, disponují „*určitým majetkem, mají vlastní příjmy a výdaje, a mohou proto samostatně hospodařit.*“¹⁰ I samotná Ústava vymezuje právo ÚSC mít vlastní majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu. Samotný výkon samosprávy je projevem decentralizace státní správy, kdy stát část výkonu státní správy přenesl na tyto subjekty. Typická je také relativní nezávislost těchto subjektů na státu, kdy stát může do jejich činnosti zasahovat jen na základě zákona a v rámci jeho ochrany.¹¹

⁶ SLÁDEČEK: *Obecné správní právo...*, s. 326.

⁷ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 189.

⁸ Tamtéž

⁹ SLÁDEČEK: *Obecné správní právo...*, s. 313.

¹⁰ Tamtéž

¹¹ Tamtéž

2 Rozpočty základních územních samosprávných celků

Rozpočty obcí tvoří jeden z článků rozpočtové soustavy veřejných rozpočtů, jejichž úpravou se zabývá rozpočtové právo. To představuje soubor právních norem upravující vzájemné rozpočtové vztahy mezi jednotlivými subjekty finančněprávních vztahů, jejich práva a povinnosti. Rozpočtové právo musí existovat v každém státě v podobě právních předpisů a veřejné rozpočty jsou v takovém státě nezbytností.¹² Předmětem rozpočtového práva je „*úprava rozpočtové soustavy veřejných rozpočtů, obsahu veřejných rozpočtů (příjmy a výdaje), rozpočtové hospodaření a rozpočtový proces.*“¹³

2.1 Místní rozpočty

Rozpočty ZÚSC řadíme mezi rozpočty územní. Územní rozpočty dále tvoří rozpočty krajů, dobrovolných svazků obcí a Regionálních rad soudržnosti. Mezi územní rozpočty můžeme řadit také různé organizace působící na úrovni obce či kraje. Pojem místní rozpočty bývá někdy užíván jako označení všech zmíněných rozpočtů.¹⁴ Je však vhodnější jej užívat pouze v souvislosti s rozpočty obcí, tzn. v souladu s užíváním pojmu místní, jako je tomu v mezinárodních smlouvách, tedy „*místní = obecní (nezahrnující vyšší územní samosprávné celky)*“.¹⁵ Jelikož je práce zaměřena na problematiku rozpočtů obcí, budu pro jejich označení užívat právě pojem místní rozpočty.

Rozpočtem rozumíme finanční plán, podle kterého tyto samosprávné celky hospodaří, resp. realizují jednotlivé finanční činnosti. Pro rozpočty místní je typická jejich závislost na rozpočtu státním, neboť obce nedisponují tolika finančními prostředky, které by zcela postačily na jejich řádné fungování. Stát tedy podporuje obce například formou dotací.¹⁶ Rozpočty ZÚSC mají vztah nejen k rozpočtu státnímu, ale také k rozpočtům státních fondů či rozpočtům jiných veřejnoprávních subjektů, např. krajů.¹⁷

V této souvislosti je na místě zmínit pojem fiskální federalismus, který se vztahuje k soustavě veřejných rozpočtů. Pod pojmem fiskální federalismus si můžeme představit „*víceúčelové uspořádání rozpočtové soustavy, které se zabývá otázkou charakteristiky vztahů,*

¹² KARFÍKOVÁ, Marie a kol. Teorie finančního práva a finanční vědy. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 120.

¹³ Tamtéž

¹⁴ ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. Financování a hospodaření územních samosprávných celků. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019, s. 87.

¹⁵ Tamtéž, s. 15.

¹⁶ KARFÍKOVÁ: Teorie finančního práva..., s. 130-131.

¹⁷ ŘEZNÍČKOVÁ: Financování a hospodaření..., s. 87.

*kteřé díky tomuto uspořádaní mezi jednotlivými úrovněmi vznikají.*¹⁸ S takovýmto víceúrovňovým uspořádaním se setkáváme nejen ve federálních státech, ale také ve státech unitárních a vyplývá z rozdělení pravomoci a odpovědnosti mezi jednotlivé úrovně řízení.¹⁹

Fiskální federalismus můžeme rozdělit na vertikální a horizontální. Horizontální model představuje vzájemné rozpočtové vztahy na stejné úrovni, například mezi rozpočty jednotlivých obcí, kdy jedna obec může poskytnout finanční prostředky druhé. Vertikální model představuje vztahy mezi ústřední úrovní a místní, kdy stát poskytuje finanční prostředky krajům a ty jej následně poskytují obcím, například ve formě dotací. V České republice je využíván právě model vertikální.²⁰

Dle míry finanční samostatnosti na úrovni územních samosprávných celků pak rozlišujeme fiskální federalismus centralizovaný, který se vyznačuje nízkou mírou samostatnosti a závislosti na poskytování finančních prostředků ve formě dotací od státu. Decentralizovaný model se vyznačuje úplnou samostatností, kdy subjekty územní samosprávy samy získávají příjmy, se kterými pak dále hospodaří. Kombinovaný model představuje kombinaci modelu centralizovaného a decentralizovaného.²¹

2.1.1 Rozpočtové zásady

Při sestavování rozpočtu, jakožto již při samotném hospodaření s prostředky dle sestaveného rozpočtu, je nutno vycházet ze základních zásad. Ty pak můžeme rozdělit na zásady, které ovládají rozpočtový proces a na zásady uplatňované při hospodaření s prostředky rozpočtu. Mezi zásady, jež jsou uplatňovány v průběhu sestavování, schvalování a přijímání rozpočtů, můžeme zařadit zásadu každoročního sestavování a schvalování rozpočtu, zásadu reálnosti a pravdivosti, zásadu účelovosti, zásadu úplnosti a jednotnosti rozpočtu, zásadu dlouhodobé vyrovnanosti a zásadu publicity. Do druhé skupiny zásad ovládající samotné hospodaření s prostředky můžeme zařadit zásadu efektivnosti a hospodárnosti, zásadu přednosti výdajů před příjmy, zásadu omezení přesunu v rozpočtu a úhradu potřeb v rozpočtu nezajištěných.²²

¹⁸ ŘEZNÍČKOVÁ: *Financování a hospodaření...*, s. 18.

¹⁹ PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 29-30.

²⁰ ŘEZNÍČKOVÁ: *Financování a hospodaření...*, s. 19.

²¹ Tamtéž, s. 20.

²² RIGEL, Filip, BOUŠKA, Michal, MLYNÁŘ, Robin. *Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 19 (§ 4).

2.1.2 Prameny právní úpravy rozpočtů ÚSC

Problematika rozpočtů územních samosprávných celků má kromě jednotlivých právních předpisů a podzákonných právních předpisů také ústavní základ, kdy čl. 101 Ústavy garantuje územně samosprávným celkům právo vlastnit majetek a hospodařit s ním podle rozpočtu. Jelikož v rámci problematiky územních rozpočtů jde především o rozpočty obcí a krajů, mezi základní právní předpisy řadíme zákon č. 128/2000 Sb., o obcích a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích. Právní předpis, který se již konkrétně zabývá procesem přijímání a schvalování rozpočtů, tedy rozpočtovým procesem, je zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Mezi další předpisy důležité pro místní rozpočty, co do obsahu příjmů či výdajů těchto rozpočtů, patří, zejména:

- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům
- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích
- Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích
- Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí

V souvislosti s kontrolou hospodaření ÚSC je pak důležitý také zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád) a konečně zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Všechny zmíněné zákony jsou uváděny ve znění pozdějších předpisů.²³

2.1.3 Struktura místních rozpočtů

Místní rozpočty jsou „*hlavním nástrojem finančního hospodaření územních samospráv*“.²⁴ Proto je potřeba, aby jednotlivé složky rozpočtu, tedy příjmy a výdaje, byly členěny podle určitých kritérií. Toto členění můžeme označit jednotně jako tzv. rozpočtovou skladbu. Podoba rozpočtové skladby je jednotná pro všechny veřejné rozpočty z důvodu zachování přehlednosti. V případě pokud by skladby jednotné nebyly, byla by mnohem obtížnější orientace v nich.²⁵ „*Rozpočtová skladba upravuje způsob třídění údajů všech peněžních operací veřejných rozpočtů a peněžních fondů státu, obcí i krajů, dobrovolných svazků obcí,*

²³ ŘEZNIČKOVÁ: *Financování a hospodaření...*, s. 41-43.

²⁴ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s. r. o., 2016, s. 96.

²⁵ Tamtéž, s. 96-97.

*organizačních složek a příspěvkových organizací státu a územních samosprávných celků, státních účelových fondů, státní finančních aktiv*²⁶

V této souvislosti je nutné zmínit vyhlášku č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, která vymezuje způsoby třídění příjmů a výdajů všech veřejných rozpočtů. Příjmy a výdaje jsou dle rozpočtové skladby tříděny podle několika hledisek, taxativní výčet těchto způsobů třídění je uveden v § 1a vyhlášky o rozpočtové skladbě. Mezi stěžejní způsoby třídění příjmů a výdajů zahrnujeme hledisko odpovědnostní, druhové a odvětvové.²⁷

Odpovědnostní hledisko třídění je využíváno pouze u státního rozpočtu, kdy je rozpočet členěn do jednotlivých kapitol. Rozpočet je tříděn podle „*okruhu působnosti a odpovědnosti rozpočtových jednotek, které mají vlastní rozpočtovou kapitolu.*“²⁸ Jde například o jednotlivá ministerstva. Druhové třídění je jedním ze základních způsobů třídění příjmů a výdajů, se kterým se setkáme již i v případě místních rozpočtů. Jde o způsob členění dle druhů. Příjmy a výdaje se tak rozdělují do jednotlivých tříd a ty pak dále na podseskupení položek. Příjmy můžeme druhově třídit na daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery. Výdaje pak na běžné a kapitálové. Odvětvové hledisko je způsob třídění podle jednotlivých druhů činností, ze kterých plynou příjmy či jsou na tuto činnost vynakládány určité výdaje. Odvětvové hledisko využijeme převážně u výdajů. U příjmů pak u nedaňových a kapitálových.²⁹

2.2 Rozpočtový proces místních rozpočtů

Pojmem rozpočtový proces rozumíme souhrn činností orgánů obce, od přípravy návrhu rozpočtu, až po realizaci hospodaření podle schváleného rozpočtu a následnou kontrolu.³⁰

Celý proces sestavování rozpočtu a další kroky s ním související není ve všech případech zcela totožný. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů podrobně neupravuje posloupnost jednotlivých kroků v rámci rozpočtového procesu. Proces tvorby rozpočtu se proto může v jednotlivých obcích od sebe lišit, ovšem i přesto můžeme vymezit základní kroky, které jsou shodné. Jedná se o rozbor hospodaření v minulých letech a vymezení potřeb do budoucna³¹, sestavení návrhu rozpočtu, následně jeho schválení

²⁶ PAŘÍZKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 68.

²⁷ KARFÍKOVÁ: Teorie finančního práva..., s. 135.

²⁸ Tamtéž, s. 135-136.

²⁹ Tamtéž

³⁰ MARKOVÁ, Hana, BOHÁČ, Radim. Rozpočtové právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 219.

³¹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3 aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015, s. 63.

a publikace. Poté následuje již samotné hospodaření podle sestaveného rozpočtu, na konci pak provedení kontroly hospodaření, zhodnocení a uzavření.³²

2.2.1 Návrh rozpočtu

Práce na sestavování návrhu rozpočtu bývají zpravidla zahájeny v polovině roku předcházejícího, na který je rozpočet sestavován.³³ V návaznosti na princip včasnosti je potřeba, aby práce na přípravě a sestavování daného rozpočtu začaly s dostatečnou časovou rezervou. V opačném případě by mohlo dojít k tzv. rozpočtovému provizoriu.³⁴

Při sestavování rozpočtu je nutno vycházet ze střednědobého výhledu, který je jakýmsi nástrojem sloužícím pro plánování rozvoje hospodaření obce. „*Sestavuje se na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků zpravidla na 2 až 5 let následujících po roce, na který se sestavuje roční rozpočet.*“³⁵ Obce dále při tvorbě rozpočtu vycházejí z rozpočtu státního, přesněji z jeho rozpisu. Návrh zpracovávají orgány obce, které mají povahu výkonných orgánů, tzn. rada, starosta či finanční výbor. Následně je nutné návrh rozpočtu zveřejnit na internetových stránkách a úřední desce po dobu 15 dnů před projednáním. Po dobu těchto 15 dnů mají občané obce právo se k návrhu vyjádřit. Svůj názor a námítky mohou podat na zasedání zastupitelstva, které návrh místního rozpočtu schvaluje.³⁶

2.2.2 Schvalování rozpočtu a jeho následná publikace

V rámci schvalování nejprve proběhne projednání návrhu rozpočtu a až poté samotné schválení. Schvalování místních rozpočtů náleží do pravomoci zastupitelstva obce. Rozpočet by měl být schválen do začátku nového roku, tedy s účinností od 1. ledna. V případě, pokud by se do této doby nepodařilo rozpočet schválit, hospodaří obec podle rozpočtu z předešlého roku a nastává tzv. rozpočtové provizorium. Důvodem vzniku rozpočtového provizoria u obcí může být zejména rozpočtové provizorium na straně státního rozpočtu. Za trvání rozpočtového provizoria obec hospodaří podle pravidel rozpočtového provizoria.³⁷ „*Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v době rozpočtového provizoria se stávají příjmy a výdaji rozpočtu po jeho schválení.*“³⁸

³² ŘEZNIČKOVÁ: *Financování a hospodaření...*, s. 93.

³³ JÁNOŠÍKOVÁ: *Finanční a daňové právo...*, s. 115.

³⁴ KARFÍKOVÁ: *Teorie finančního práva...*, s. 137.

³⁵ § 4 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRPÚR“)

³⁶ ŘEZNIČKOVÁ: *Financování a hospodaření...*, s. 93.

³⁷ JÁNOŠÍKOVÁ: *Finanční a daňové právo...*, s. 117.

³⁸ Tamtéž

Přesná forma, v jaké má být rozpočet schválen, není výslovně uvedena a schválení tak může mít podobu usnesení nebo obecně závazné vyhlášky (dále jen „OZV“). Schválený rozpočet je pak potřeba zveřejnit do 30 dnů od jeho schválení na úřední desce a na internetových stránkách obce.³⁹

2.2.3 Realizace hospodaření, kontrola rozpočtu a závěrečný účet

Fáze rozpočtového procesu pokračuje po jeho schválení dále, kdy probíhá již samotná realizace hospodaření podle schváleného rozpočtu. Realizace začíná rozpisem rozpočtu, kdy se neprodleně po schválení rozpočtu provede jeho rozpis. *„Součástí rozpisu rozpočtu je sdělení závazných ukazatelů rozpočtu těm subjektům, které jsou povinny se jimi řídit. Při rozpisu rozpočtu se rozpočet dělí podle podrobné rozpočtové skladby.“*⁴⁰ Povinnost rozpisu je dána tím, že zákon o rozpočtových pravidlech nevyžaduje rozpočet schválit do nejmenších podrobností. Až v rámci rozpisu je rozpočet podrobně rozpracován a tříděn do jednotlivých rozpočtových skladeb.⁴¹

V průběhu hospodaření se schváleným rozpočtem může dojít k určitým změnám, následkem toho bude potřeba provést i změnu rozpočtu. Zákon o rozpočtových pravidlech uvádí tři důvody, pro které může být změna rozpočtu provedena. Jde o organizační, metodické a věcné změny. V prvním případě jde o *„změny v organizaci hospodářství financovaného rozpočtem.“*⁴² Zde může jít například o zřízení příspěvkové organizace a nutnost ji poskytnout finanční příspěvek z rozpočtu. Změny metodické jsou vázány na změnu právních předpisů, jejichž změna ovlivní výši rozpočtových příjmů a výdajů. A konečně změny věcné, kdy příkladem může být změna ekonomické situace v zemi s vlivem na výběr daní, které mohou jak pozitivně, tak negativně ovlivnit příjmy rozpočtu.⁴³ Změna rozpočtu se pak provádí prostřednictvím tzv. rozpočtových opatření, která jsou prováděna povinně a evidována v časové posloupnosti.⁴⁴

Hospodaření je potřeba průběžně kontrolovat a tato pravomoc spadá do působnosti výkonných orgánů obce, tedy rady obce. Ta kontroluje plnění rozpočtu jak z věcné stránky, tak ze stránky pokladní. V případě, že rozpočet není řádně plněn, zabývá se rada obce důvody,

³⁹ ŘEZNIČKOVÁ: Financování a hospodaření..., s. 94.

⁴⁰ § 14 ZRPÚR

⁴¹ RIGEL: Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů..., s. 19 (§ 14).

⁴² § 16 ZRPÚR

⁴³ RIGEL: Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů..., s. 19 (§ 16).

⁴⁴ § 16 ZRPÚR

proč tomu tak je a snaží se je odstranit. Po skončení daného rozpočtového roku je provedena také kontrola následná.⁴⁵

Závěrečný účet představuje souhrn údajů o hospodaření obce za příslušný kalendářní rok. Vypracovává se po skončení rozpočtového období a před jeho projednáním zastupitelstvem musí být zveřejněn alespoň 15 dnů předem na úřední desce a na internetových stránkách obce. Občané mají opět právo podat ve stanovené lhůtě připomínky a to buď písemně, nebo ústně. Projednání je ukončeno vyslovením souhlasu. V případě vyslovení souhlasu s výhradami jsou přijata potřebná opatření k nápravě. Obsahem závěrečného účtu jsou veškeré údaje o příjmech a výdajích. Jelikož má rozpočet obce vztah i k jiným rozpočtům, jako například k rozpočtu státnímu a rozpočtu kraje, je součástí závěrečného účtu také vyúčtování těchto vztahů. Obec má dále také povinnost přezkoumat své hospodaření.⁴⁶

⁴⁵ JÁNOŠÍKOVÁ: Finanční a daňové právo..., s. 118.

⁴⁶ Tamtéž, s. 119.

3 Příjmy rozpočtu obce

Právo obcí mít vlastní finanční zdroje vyplývá nejen z Ústavy ČR, ale také z Evropské charty místní samosprávy. Ta v čl. 9 uvádí že „*místní společenství mají v rámci hospodářské politiky státu právo na přiměřené vlastní finanční zdroje, se kterými mohou v rámci svých pravomocí volně nakládat.*“⁴⁷ Tyto finanční prostředky jsou pak nezbytné pro fungování a zabezpečení plnění jednotlivých úkolů ZÚSC, pro řádný výkon samosprávy, ale také z části pro plnění úkolů v přenesené působnosti, neboť obce sice dostávají od státu příspěvek na plnění úkolů v oblasti státní správy, které byly na ně přeneseny zákonem, ovšem tento příspěvek zdaleka nepokryje všechny náklady.⁴⁸

3.1 Třídění příjmů

Příjmy rozpočtu obce můžeme obecně třídit na příjmy běžné a kapitálové. Běžné příjmy se pravidelně opakují, zpravidla každoročně a slouží k financování obvyklých záležitostí. Kapitálové příjmy jsou naopak příjmy pravidelně se neopakující, sloužící k financování dlouhodobých investic účelové povahy.⁴⁹ Tento způsob rozdělení umožňuje analyzovat, „*na co jsou vynakládány daňové i nedaňové příjmy, umožňuje analyzovat nutnost využívání návratných příjmů na financování investic a únosnou výši dluhové služby.*“⁵⁰

Běžné příjmy pak můžeme dále třídit podle charakteru a původu těchto příjmů. Příjmy tříděné podle charakteru dělíme na daňové a nedaňové.⁵¹ Daňové příjmy jsou nejvýznačnější skupinou celkových běžných příjmů. Do skupiny daňových příjmů řadíme daně (výlučné, sdílené) vybírané podle zvláštních právních předpisů, místní poplatky, správní poplatky a další platby poplatkového charakteru.⁵² Nedaňové příjmy jsou pak příjmy ostatní.⁵³

Dle původu rozlišujeme mezi příjmy vlastními a příjmy pocházejícími z přerozdělování.⁵⁴ V souvislost s vlastními příjmy se můžeme setkat s rozdílnými postoji k tomu, co mezi vlastní příjmy vůbec řadit. Na jedné straně jsou skupiny autorů, kteří mezi vlastní příjmy obce řadí i ty příjmy, u nichž obce nedisponují pravomocí ovlivnit jejich výši, tedy výnosy ze sdílených daní. Druhá skupina autorů naopak řazení sdílených daní do

⁴⁷ Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropská charta místní samosprávy, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁸ RIGEL: Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů..., s. 33-34 (§ 17).

⁴⁹ PEKOVÁ, Jitka. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 239-240.

⁵⁰ PROVAZNÍKOVÁ: Financování měst, obcí a regionů..., s. 60.

⁵¹ PEKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 239.

⁵² ŘEZNIČKOVÁ: Financování a hospodaření..., s. 101.

⁵³ PEKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 239.

⁵⁴ Tamtéž, s. 239-240.

vlastních příjmů obce nepovažuje za příliš vhodné právě z důvodů nemožnosti obce ovlivnit jejich výši.⁵⁵ Osobně se spíše přikláním k názoru druhé skupiny, která mezi vlastní příjmy neřadí kategorii sdílených daní.

Příjmy pocházející z přerozdělování je pak možné rozdělit na tzv. návratné a nenávratné transfery. Příkladem nenávratných transferů jsou dotace poskytované z jiných veřejných rozpočtů. Krátkodobé půjčky, které jsou poskytovány z jiných rozpočtů, či úvěry od bankovních společností, řadíme mezi návratné transfery.⁵⁶

Skupinu kapitálových příjmů opět můžeme rozdělit na kapitálové příjmy vlastní a příjmy pocházející z přerozdělovacího procesu. Mezi vlastní řadíme např. příjmy z prodeje majetku. Kategorie příjmů pocházející z přerozdělování finančních prostředků dělíme na návratné a nenávratné transfery. Návratné příjmy tvoří střednědobé nebo dlouhodobé úvěry účelově určené. Nenávratné představují zpravidla účelově určené investiční dotace.⁵⁷

Mimo toto dělení příjmů je nutné uvést demonstrativní výčet položek, které tvoří příjmy obce dle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Zákon vymezuje tyto druhy příjmů:

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- příjmy z výsledků vlastní činnosti,
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila,
- příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena podle zvláštních zákonů, zejména ze správních poplatků z této činnosti, příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci obce podle tohoto zákona nebo zvláštních zákonů, pokud není dále stanoveno jinak,
- příjmy z místních poplatků podle zvláštního zákona,
- výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona,
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- dotace z rozpočtu kraje,
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a správních trestů, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce,
- přijaté peněžité dary a příspěvky,

⁵⁵ ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. Výlučné daňové příjmy obcí. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2016, s. 80-82.

⁵⁶ PEKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 239.

⁵⁷ Tamtéž, s. 240.

- jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce.⁵⁸

3.2 Daňové příjmy obcí

Daňové příjmy představují největší skupinu celkových příjmů, které tvoří rozpočty obcí. Mezi daňové příjmy řadíme daň z příjmu fyzických a právnických osob, DPH, daň z nemovitých věcí, daň z hazardních her, místní poplatky, správní poplatky a jiné plnění.⁵⁹

3.2.1 Sdílené daně

Sdílené daně představují největší část daňových příjmů. Jde o povinnou platbu, z níž část připadá do státního rozpočtu a část do rozpočtu územních samosprávných celků. Podíl na příjmu z těchto daní, který připadne obci, je stanoven zákonem o rozpočtovém určení, přičemž ZÚSC nedisponují pravomocí výši těchto příjmů ovlivnit. K případné změně může dojít pouze prostřednictvím novelizace zákona o rozpočtovém určení či novelizací daňových zákonů. Mezi sdílené daně tedy řadíme daň z příjmu fyzických (DPFO) a právnických osob (DPPO), daň z hazardních her a daň z přidané hodnoty (DPH).⁶⁰

Zákon o rozpočtovém určení vymezuje příjmy obce dle příslušného podílu, který připadá na procentní část z celostátního hrubého výnosu z daní, a to:

- podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu DPH,
- podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob (dále jen „FO“) ze závislé činnosti, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
- podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů FO vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů DPFO ze závislé činnosti,
- podíl na 23,58 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu (záloh na daň) z příjmů FO sníženého o výnosy z DPFO ze závislé činnosti a výnosy z DPFO vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu DPPO, s výjimkou podle zákona
- daň z příjmů PO v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

⁵⁸ § 7 ZRPÚR

⁵⁹ REZNIČKOVÁ: Financování a hospodaření..., s. 101.

⁶⁰ Tamtéž, s. 101-102.

- podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů FO ze závislé činnosti, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů FO vybírané srážkou podle zvláštní sazby.⁶¹

Jak už bylo výše uvedeno, do kategorie sdílených daní řadíme také daň z hazardních her. Zákon o dani z hazardních her v § 7 upravuje rozpočtové určení této daně. Při vymezení výnosů z těchto her pak rozlišujeme mezi výnosem z her technických a výnosem z her ostatních (loterie, kurzové sázky, totalizátorové hry, bingo, živé hry, tomboly a turnaje malého rozsahu). Obci náleží 65% podíl na celostátním hrubém výnosu z her technických a 30% podíl na celostátním hrubém výnosu z her ostatních. Přičemž to, jakým procentem se obce podílejí na celostátním hrubém výnosu, se odvíjí od součtu herních pozic koncových zařízení.⁶²

Určité zvýšení příjmů obce můžeme očekávat v souvislosti s novelou zákona o dani z hazardních her. Přijatá novela zákona zvýšila sazbu daně z hazardních her z 23 % na 35 % pro dílčí základ daně z loterií. Dle odhadů by zvýšení této sazby mělo přinést do veřejných rozpočtů o 0,6 mld. více finančních prostředků. Tedy určité zvýšení příjmů můžeme očekávat i v případě rozpočtů obcí.⁶³

3.2.2 Daň z nemovitých věcí – výlučná daň

Daň z nemovitých věcí je složena z daně z pozemků a ze staveb. Pro stanovení výsledné daně se nejprve vypočte zvlášť výše daně z pozemků a výše daně ze stavby. Součet těchto daní pak tvoří celkovou daň z nemovitých věcí, která se podává na jednom daňovém přiznání. Důvodem tohoto rozdělení je skutečnost, že vlastníkem pozemku nebo stavby nemusí být jedna a táž osoba.⁶⁴

Zákon o dani z nemovitých věcí vymezuje jak u daně z pozemků, tak u daně ze staveb a jednotek, kdo je poplatníkem, jaký je předmět této daně, možnosti osvobození, základ daně a konečně sazbu daně. Poplatník daně z pozemku je v zásadě jeho vlastník. Vlastník pozemku není jediným subjektem, který má v tomto případě postavení poplatníka. Další subjekty, které jsou poplatníky daně z pozemků, vymezuje zákon o dani z nemovitých věcí v § 3. Předmětem

⁶¹ § 4 zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů (data aktuální k roku 2020).

⁶² § 7 zákona č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her, ve znění pozdějších předpisů

⁶³ Lihoviny a tabák zřejmě zdraží. Sněmovnou prošel daňový balíček [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 6. listopadu 2019 [cit. 20. února 2020]. Dostupné na <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2969471-zive-danovy-balicek-miri-do-finale-ma-zmenit-zdani-hazardu>>.

⁶⁴ BAKEŠ, Milan a kol. Finanční právo. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 218-219.

je pozemek nacházející se na území ČR s výjimkou například pozemků lesních, na nichž se nachází lesy ochranné nebo lesy zvláštního určení, vodní plochy nesloužící k chovu ryb nebo plochy sloužící k obraně státu. Základ daně je tvořen především skutečnou výměrou pozemku v m², odlišným způsobem je základ daně stanoven u orných půd, chmelnic, vinic, hospodářských pozemků a dalších. V případě daně ze staveb a jednotek je poplatníkem opět osoba, jež je vlastníkem této stavby nebo jednotky. Předmětem daně jsou pak zdanitelné stavby nebo jednotky dokončené či užívané. Základ daně tvoří především zastavěná plocha v m². Sazbu obou daní podrobně vymezuje zákon.⁶⁵

Daň z nemovitých věcí můžeme zařadit do tzv. vlastních příjmů obce, neboť ta má možnost ovlivnit výši celkového příjmu z této daně a to stanovením tzv. místního, obecního koeficientu a polohové renty. Obec tyto koeficienty stanovuje prostřednictvím obecně závazných vyhlášek. Daň z nemovitých věcí má význam především finanční, neboť celá plyne do obecního rozpočtu. Celkový podíl daně z nemovitých věcí na celkových příjmech obcí činí zpravidla kolem 2-4 %.⁶⁶

3.2.3 Místní poplatky

Místky poplatky jsou výlučným příjmem obecních rozpočtů. Zavedení místních poplatků je projevem výkonu samostatné působnosti obce, kdy obec sama rozhodne, zda na svém území určitý poplatek zavede či nikoliv. Konkrétní poplatky pak obec zavádí obecně závaznou vyhláškou. Není však možné zavádět jiné poplatky než ty, které stanovuje zákon o místních poplatcích.⁶⁷ Místní poplatky jsou tou kategorií příjmů, u nichž obec disponuje pravomocí ovlivnit nejen jejich samotné zavedení, ale také konkrétní sazby a možnosti osvobození. Jejich podíl na rozpočtu obce netvoří tak velkou část jako jiné příjmy, mají však potenciál zvyšovat finanční samostatnost obce.⁶⁸

Poplatek jako takový by měl být platbou jednorázovou a ekvivalentní, tzn. za zaplacení příslušného poplatku by mělo následovat určité protiplnění. Poplatek je pak v teorii odlišován od pojmu daně, které jsou typické právě tím, že se pravidelně opakují a jsou neekvivalentní. Ovšem místní poplatky v mnoha případech spíše připomínají právě daně a to z hlediska své konstrukce. Typickým příkladem může být poplatek ze psa, který je platbou pravidelně se

⁶⁵ § 2, 3, 5, 6, 7, 8 zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁶ REZNÍČKOVÁ: *Financování a hospodaření...*, s. 104-105.

⁶⁷ MARKOVÁ, Hana. *Rozpočtové právo...*, s. 118-119.

⁶⁸ REZNÍČKOVÁ: *Výlučné daňové příjmy...*, s. 106.

opakující a neekvivalentní. Proto místní poplatky můžeme zařadit mezi příjmy daňového charakteru.⁶⁹

Zákon o místních poplatcích vymezuje tyto druhy poplatků:

- poplatek ze psů,
- poplatek z pobytu,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

Zákon pak u jednotlivých poplatků vymezuje poplatníka, předmět poplatku, sazbu, možnosti osvobození od placení a další náležitosti.⁷⁰

3.2.3.1 Poplatek ze psů

Poplatníkem je fyzická nebo právnická osoba, která je držitelem psa a má na území České republiky hlášen trvalý pobyt nebo sídlo. Předmětem poplatku je pak pes starší 3 měsíce. Sazba poplatku je stanovena až na 1500 Kč za jednoho psa s tím, že tato sazba může být zvýšena až o 50 % za každého dalšího. Částka je placena za jeden kalendářní rok v příslušné obci podle hlášeného místa nebo sídla držitele. V případě změny pobytu platí držitel pouze poměrnou část, a to od počátku kalendářního měsíce, který následuje po měsíci, ve kterém ke změně došlo. Zákon dále vymezuje výhody pro držitele starší 65 let, kdy sazba poplatku v tomto případě může činit až 200 Kč za kalendářní rok. Osvobozeny jsou osoby nevidomé, držitelé ZTP průkazů, osoby provádějící výcvik psů pro doprovod osob nevidomých, osoby provozující útulek a osoby, které mají podle zvláštního zákona povinnost držet psa.⁷¹

Poplatek ze psů má pro obec význam z hlediska finančního přínosu do obecního rozpočtu, sloužící převážně na úhradu nákladů na úklid veřejných prostranství v obci. Mimo

⁶⁹ ŘEZNIČKOVÁ: Výlučné daňové příjmy..., s. 106.

⁷⁰ § 1 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ Tamtéž, § 2

to slouží také k regulaci počtů psů. Primárním smyslem je však „snižovat či vyrovnávat negativní důsledky spojené s chovem psů.“⁷²

3.2.3.2 Poplatek z pobytu

Novela zákona o místních poplatcích zavedla nový druh poplatku, a to právě poplatek z pobytu, který nahrazuje dřívější poplatek za lázeňský a rekreační pobyt a poplatek z ubytovací kapacity. Poplatek z pobytu „*ideově vychází zejména ze stávajícího poplatku za lázeňský nebo rekreační pobyt, ale přináší několik dílčích změn, které mění povahu a využitelnost tohoto poplatku.*“⁷³ Předchozí poplatek za lázeňský a rekreační pobyt mohla zavést obec, která byla lázeňským centrem nebo centrem soustředěného cestovního ruchu. U současného poplatku z pobytu už tomu není třeba a může jej zavést kterákoliv obec. Účel pobytu už také není rozhodující. Příznivá pro obce bude mimo jiné i skutečnost, že současný poplatek z pobytu se již bude vztahovat i na formy ubytování typu Airbnb, na které se předchozí poplatek nevztahoval. Je tomu tak z toho důvodu, že poplatek z pobytu dopadá i na zařízení, která nejsou kolaudována jako ubytovací. Poplatek tedy zaplatí každá osoba, která poskytuje ubytování za úplatu.⁷⁴ Domnívám se, že se jedná o správnou cestu k narovnání tržního prostředí. Ubytování typu Airbnb deformovalo trh a zavedením poplatku dochází alespoň částečně k eliminaci této deformace tržního prostředí, kdy provozovatelé standardních ubytovacích služeb (hotely, penziony) nebudou v takové nevýhodě.

Poplatníkem je osoba ubytovaná. Plátcem je pak poskytovatel daného pobytu, který příslušnou částku vybere od poplatníka. Předmětem poplatku je „*úplatný pobyt trvající nejvýše 60 po sobě jdoucích kalendářních dnů u jednotlivého poskytovatele pobytu.*“⁷⁵ Pro výpočet částky tohoto poplatku se vychází ze základu, kterým je počet započatých dnů pobytu, s tím, že první den pobytu se nezapočítá, a sazby, která v tomto případě činí nejvýše 21 Kč. Zákon dále v § 3b zákona o místních poplatcích vymezuje subjekty, které jsou od poplatku osvobozeny. Jde například o osoby nevidomé, držitele ZTP průkazů, osoby mladší 18 let a další.⁷⁶

⁷² PELC, Vladimír. Místní poplatky: praktická příručka pro obec. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 29.

⁷³ Důvodová zpráva k zákonu č. 278/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, s. 13.

⁷⁴ Tamtéž, s. 18-19.

⁷⁵ § 3a zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁷⁶ Tamtéž, § 3b, 3c, 3d

Sazba poplatku by se v následujících letech měla zvýšit až na 50 Kč na den, což by mohlo být pro obce příznivé z hlediska zvýšení příjmů obecního rozpočtu.⁷⁷

3.2.3.3 Poplatek za užívání veřejného prostranství

Poplatníkem je fyzická nebo právnická osoba, která je povinna zaplatit poplatek za zvláštní užívání veřejného prostranství.⁷⁸ Zvláštním užíváním se rozumí „*provádění výkopových prací, umístění dočasných staveb a zařízení sloužících pro poskytování prodeje a služeb, pro umístění stavebních nebo reklamních zařízení, zařízení cirkusů, lunaparků a jiných obdobných atrakcí, umístění skládek, vyhrazení trvalého parkovacího místa a užívání tohoto prostranství pro kulturní, sportovní a reklamní akce nebo potřeby tvorby filmových a televizních děl.*“⁷⁹ Přičemž obec je povinna formou obecně závazné vyhlášky stanovit konkrétní veřejná prostranství, která zpoplatnění podléhají.⁸⁰ Osvobozeny od poplatku jsou osoby, které jsou držiteli ZTP nebo ZTP/P průkazu a užívají trvale vyhrazené parkovací místo. Pro pořadatele kulturních, sportovních akcí, a jiných akcí je zde stanovena možnost osvobození a to v případě, pokud je celý výtěžek odveden na charitativní účel.⁸¹ Tento výtěžek musí být skutečně odveden, což je změna oproti dřívější právní úpravě a má zabránit především zneužívání tohoto osvobození.⁸² Sazba poplatku činí až 10 Kč za každý i započatý den a m².⁸³

Účelem poplatku je především regulace užívání veřejného prostranství, tedy jak dlouho a za jakým účelem bude využíváno. Samozřejmě je také finančním příjmem obecního rozpočtu. Sazba poplatku není příliš závratná, ovšem i tak jde o jeden z nejméně výnosných poplatků.⁸⁴

3.2.3.4 Poplatek ze vstupného

Poplatek ze vstupného platí osoba, která je provozovatelem určité sportovní, kulturní a jiné akce. Osoba při vstupu na akci zaplatí vstupné. Poplatek je pak vybírán z celkového výtěžku sníženého o daň z přidané hodnoty. Sazba poplatku činí až 20 % z vybraného vstupného, přičemž zákon uvádí možnost zavedení paušální částky na základě dohody obce

⁷⁷ REDAKCE. Vláda schválila návrh novely zákona o místních poplatcích, kterým reaguje na problematiku tzv. „sdílené ekonomiky“. Právní rozhledy, 19/2018, s. 1p. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/>>.

⁷⁸ § 4 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ ŘEZNIČKOVÁ: Financování a hospodaření..., s. 125.

⁸¹ § 4 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁸² Důvodová zpráva k zákonu č. 278/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, s. 14.

⁸³ § 4 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁸⁴ ŘEZNIČKOVÁ: Výlučné daňové příjmy..., s. 132-133.

s poplatníkem. Novela zákona o místních poplatcích se dotkla i poplatku ze vstupného a to opět v souvislosti s osvobozením od tohoto poplatku. Poplatník je od placení osvobozen v případě, pokud celý výtěžek odvede na charitativní účel. V rámci staré právní úpravy stačilo pouhé prohlášení, že výtěžek je určen na tento účel.⁸⁵

3.2.3.5 Poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst

V případě vjezdu motorových vozidel do vybraných míst, především těch, do kterých je vjezd zakázán příslušnou značkou, může osoba požádat o vydání povolení k vjezdu. Poplatek je pak vybírán za vydání tohoto povolení. Sazba poplatku je stanovena na 200 Kč za každý započatý den, přičemž je zde opět možnost stanovení paušální částky na základě dohody poplatníka s obcí. Osoby a osoby jim blízké, které mají v dané oblasti bydliště, jsou od poplatku osvobozeny, stejně jako držitele ZTP nebo ZPT/P průkazů a osoby vykonávající v dané oblasti výdělečnou nebo veřejně prospěšnou činnost.⁸⁶

Významný je poplatek především v oblasti regulace motorových vozidel ve vybraných částech obce, jako jsou například historická centra nebo jiné lokality. Nelze však opomenout také jeho finanční přínos do obecního rozpočtu.⁸⁷

3.2.3.6 Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Poplatníkem tohoto poplatku jsou fyzické osoby, které mají v obci hlášen trvalý pobyt a také fyzické osoby, které vlastní nemovitost (byt, rodinný dům či stavbu určenou k individuální rekreaci) v níž není hlášena k trvalému pobytu žádná fyzická osoba. Sazba poplatku je tvořena dvěma částkami. První činí až 250 Kč na osobu a kalendářní rok, druhá je stanovena ve výši až 750 Kč, a to podle skutečných nákladů obce na nakládání s odpadem za předchozí kalendářní rok.⁸⁸ Poplatek má především význam finanční a slouží na částečnou úhradu nákladů obce spojené s nakládáním s komunálním odpadem.⁸⁹

V souvislosti s komunálním odpadem může obec zavést také poplatek za komunální odpad dle zákona o odpadech, ten však nemůže být zaveden současně s poplatkem místním a obec si tedy musí vybrat. Poplatníkem je osoba, které komunální odpad vyprodukovala a plátcem je pak vlastník nemovitosti, ve které odpad vzniká. Sazba poplatku je stanovena

⁸⁵ § 6 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁸⁶ Tamtéž, § 10

⁸⁷ PELC: Místní poplatky..., s. 95.

⁸⁸ § 10b zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁸⁹ PELC: Místní poplatky..., s. 102.

v závislosti na skutečných nákladech obce při nakládání s komunálním odpadem a mezi poplatníky je částka rozpočítána podle počtu a velikosti nádob na odpady.⁹⁰ Poplatek za komunální odpad pak zavádějí spíše větší města, kde se pohybuje větší počet osob, které zde nemají hlášen trvalý pobyt, ale odpad vytvářejí.⁹¹

3.2.3.7 Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace

Poplatník je vlastník stavebního pozemku, případně více osob, které mají k pozemku vlastnické právo. Předmětem poplatku je zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na vodovod a kanalizaci vybudovaný obcí.⁹² Sazbu si stanovuje obec prostřednictvím obecně závazné vyhlášky a to na 1 m² stavebního pozemku, přičemž sazba poplatku „nesmí přesáhnout rozdíl ceny stavebního pozemku bez možnosti připojení na obcí vybudovanou stavbu vodovodu nebo kanalizace a ceny stavebního pozemku s touto možností.“⁹³

Poplatek má za účel pokrýt náklady obce, které má v souvislost s vybudováním vodovodů a kanalizací. Jde však o poplatek, který je obcemi méně využívaný, což se projevuje i na výnosech z toho poplatku, které nejsou nijak vysoké.⁹⁴

Místní poplatky nepopíratelně patří mezi důležitou součást obecních rozpočtů. Významné jsou nejen z hlediska finančního příspěví do obecních rozpočtů, ale také i svojí regulační a ochrannou funkcí.⁹⁵

Celostátní výnosy z místních poplatků v letech 2016-2018 v celých mil. Kč			
	2016	2017	2018
Místní poplatek za komunální odpad	3 579	3 602	3 573
Poplatek ze psů	274	274	273
Poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt	351	387	407
Poplatek za užívání veřejného prostranství	621	635	674
Poplatek ze vstupného	62	69	70
Poplatek z ubytovací kapacity	252	279	288
Poplatek za povolení vjezdu do vybraných míst	18	19	19
Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku	17	29	22

Zdroj: Tabulka vytvořena autorem na základě údajů dostupných z rozklikávacího rozpočtu Monitor. Dostupné na <<https://monitor.statnipokladna.cz/analyza/>>.

⁹⁰ § 17a zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁹¹ KOHAJDA, Michael. Poplatky a ostatní platby poplatkového charakteru na úseku dopravy, ochrany životního prostředí a průmyslu [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

⁹² § 10c zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁹³ Tamtéž

⁹⁴ ŘEZNIČKOVÁ: Financování a hospodaření..., s. 139.

⁹⁵ BAKEŠ: Finanční právo..., s. 250-251.

V tabulce můžeme vidět celostátní výnosy místních poplatků obcí. Pro ilustraci jsem zvolila údaje z let 2016-2018. Nejvýnosnějším je místní poplatek za komunální odpad, který v uvedených letech činil vždy kolem 3,6 mld. Kč. Jednoznačně tedy můžeme říct, že v případě místních poplatků má pro obec právě tento největší význam. Je však nutné zdůraznit, že ve většině případů tento poplatek nepokryje celkové náklady na likvidaci odpadu a obce musí zbylé náklady na odstraňování komunálního odpadu dotovat z jiných příjmů. Na druhém místě ve výnosnosti jednotlivých místních poplatků je poplatek za užívání veřejného prostranství, který každoročně činil kolem 600 mil. Kč. Naopak na pozici nejméně výnosných poplatků se střídá poplatek za povolení vjezdu do vybraných míst a poplatek za zhodnocení stavebního pozemku, což svědčí o tom, že obce tyto poplatky na svém území příliš nezavádějí.⁹⁶

3.2.4 Správní poplatky

Správní poplatky jsou další kategorií příjmů, které můžeme zařadit mezi příjmy daňového charakteru. Slouží především k úhradě nákladů na výkon státní správy a k eliminaci podání, která by jen zbytečně zatěžovala státní správu. Problematiku správních poplatků upravuje zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích.⁹⁷

Předmětem je správní řízení a další úkony prováděné v rámci výkonu státní správy. Jaké úkony jsou předmětem tohoto poplatku a jaká je sazba, podrobně stanovuje příloha k zákonu o správních poplatcích. Poplatníkem je pak osoba, a to jak fyzická, tak právnická, která žádá o provedení konkrétního úkonu, který je předmětem tohoto poplatku. Sazby jsou stanoveny buďto pevnou částkou nebo v procentech. Správou je pověřen ve většině případů ten správní úřad, který je příslušný k provedení daného úkonu. Může jít tedy jak o orgány státní správy, tak orgány územních samosprávních celků při výkonu přenesené působnosti, nebo právnické osoby pověřené výkonem státní správy. Zákon dále v jednotlivých ustanoveních vymezuje způsob placení, vrácení či osvobození od placení těchto poplatků. Správním poplatkem je například poplatek za vydání občanského průkazu, vydání průkazu osoby se zdravotním postižením a další.⁹⁸

Správní poplatky jsou tedy příjmem jak státního rozpočtu, tak rozpočtů územních samosprávních celků a mají především fiskální význam. Dle údajů z let 2016-2018 činí celostátní výnos ze správních poplatků plynoucí do obecního rozpočtu průměrně kolem

⁹⁶ Monitor – kompletní přehled veřejných financí. Rozklikávací rozpočet [online]. monitor.statnipokladna.cz [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <<https://monitor.statnipokladna.cz/analiza/>>.

⁹⁷ RADVAN, Michal. Daně a správa daní. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 94.

⁹⁸ Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

2,8 mld. Kč⁹⁹, což je dle mého názoru nemalá částka, a proto je třeba správné poplatky zařadit mezi ten druh daňových příjmů, které mají pro obec značný význam.

3.2.5 Další platby poplatkového charakteru

Mezi platby poplatkového charakteru, které řadíme do skupiny daňových příjmů, můžeme zahrnout tzv. ekologické poplatky. Ty slouží především k regulaci dopadů určitých činností na životní prostředí.¹⁰⁰ Poplatky jsou pak upraveny v zákoně č. 185/2001 Sb., o odpadech, zákoně č. 85/2012 Sb., o ukládání oxidu uhličitého do přírodních horninových struktur, zákoně č. 254/2001 Sb., vodní zákon, zákoně č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, zákoně č. 289/1995 Sb., o lesích, zákoně č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství a konečně zákoně č. 62/1988 Sb., o geologických pracích. Všechny zmíněné zákony jsou uvedeny ve znění pozdějších předpisů.

Výše zmíněné právní předpisy vymezují tyto poplatky:

- Poplatek za uložení odpadu na skládku
- Poplatek za komunální odpad
- Poplatek za ukládání oxidu uhličitého
- Poplatek za povolení vypouštění odpadních vod do vod podzemních
- Poplatek za odnětí pozemku ze zemědělského půdního fondu
- Poplatek za odnětí pozemku plnicí funkci lesa
- Poplatek z dobývacího prostoru a z vydobytých prostor
- Poplatek za oprávnění provádět ložiskový průzkum

Tzv. ekologické poplatky jsou buďto celé příjmem obecního rozpočtu, (například poplatek za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních či poplatek za komunální odpad), nebo obci připadá pouze určitá část z celkových výnosů z těchto poplatků, (například poplatek za odnětí pozemku ze zemědělského půdního fondu.)¹⁰¹

⁹⁹ Monitor – kompletní přehled veřejných financí. Rozklikávací rozpočet [online]. monitor.statnipoklad.cz [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <<https://monitor.statnipokladna.cz/analyza/>>.

¹⁰⁰ RADVAN: Daně a správa daní..., s. 98.

¹⁰¹ Ministerstvo životního prostředí. Poplatky. Poplatky a daně k ochraně životního prostředí v ČR [online]. mzp.cz, září 2013 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poplatky/\\$FILE/oedn-poplatky_dane_CR-20130918.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poplatky/$FILE/oedn-poplatky_dane_CR-20130918.pdf)>.

3.3 Nedaňové příjmy

Další skupinou příjmů jsou příjmy nedaňové. Z hlediska toho, zda se tyto příjmy pravidelně opakují či nikoliv, můžeme rozlišovat mezi nedaňovými příjmy běžnými a kapitálovými. Běžné příjmy jsou ty příjmy, které se pravidelně opakují. Jde například o výnosy z pronájmu. Kapitálové příjmy jsou zpravidla jednorázového charakteru, například prodej majetku. Nedaňové příjmy jsou tvořeny příjmy z vlastního podnikání, uživatelskými poplatky, pokutami, příjmy z mimorozpočtových fondů a ostatními příjmy.¹⁰²

3.3.1 Příjmy z vlastního podnikání

Příjmy z vlastního podnikání zahrnují příjmy obecních podniků, příjmy z podílu na zisku podniků, do nichž obec vložila určitý peněžitý nebo nepeněžitý vklad, příjmy z pronájmu majetku nebo jeho prodeje a příjmy z prodeje cenných papírů.¹⁰³

Ve vlastnictví obce se mohou nacházet podniky, které poskytují určité služby. Výnosy, které pak tyto podniky vytvoří, mohou být příjmem obecního rozpočtu, jakožto příjmy z místních podniků. Avšak většina těchto firem funguje spíše na neziskovém principu, tedy poskytují služby, ale zisk většinou nevytvářejí a příjem pro obecní rozpočet je spíše výjimečný.¹⁰⁴

Vložením peněžitých nebo nepeněžitých vkladů do různých společností si obce mohou zajistit příjmy z podílu na zisku těchto společností. Tento způsob zvýšení příjmů však s sebou nese určité riziko a proto je třeba každý potencionální vklad do takovýchto společností zvážit. V konečné fázi o vkladech rozhoduje zastupitelstvo obce. Obec má možnost svůj majetek vložit do různých typů společností, ať už jde například o společnost s ručením omezeným (s. r. o) nebo akciovou společnost (a. s.). V případě s. r. o. nebo a. s. není případné riziko tak velké, jako je tomu třeba u vkladů do komanditních společností, kde by obec ručila celým svým majetkem.¹⁰⁵

Další možností, kterou obce využívají pro zvýšení svých příjmů je pronájem nebo prodej majetku, který nevyužívá. V případě pronájmu si tak zajistí pravidelně se opakující příjem. Prodej pak představuje pro obec příjem jednorázový, ale zpravidla větší hodnoty.¹⁰⁶

Poslední z kategorie příjmů plynoucích z vlastního podnikání jsou příjmy z prodeje cenných papírů. Příjmy z prodeje cenných papírů mohou pro obec představovat poměrně

¹⁰² PEKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 257-258.

¹⁰³ Tamtéž, s. 258.

¹⁰⁴ PAŘÍZKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 97.

¹⁰⁵ PEKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 258.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 259.

velké výnosy, to však závisí na mnoha faktorech a především schopnostech pracovníků v oblasti nákupu a prodeje cenných papírů. Na finančním trhu najdeme celou řadu cenných papírů, a to od těch nejvýnosnějších, které jsou spojeny s velkým rizikem, až po ty méně výnosné, ale naopak nejméně rizikové.¹⁰⁷ Obec by proto měla zvolit takový druh cenných papírů, jejichž riziko nebude příliš vysoké a bude „zajištěna jejich likvidita tzv. možnost jejich téměř okamžité přeměny na peníze.“¹⁰⁸

3.3.2 Uživatelské poplatky

Uživatelské poplatky obec vybírá za užívání tzv. smíšených veřejných statků, typicky jde o vodné a stočné. Tyto poplatky jsou dalším příjmem obecního rozpočtu. Obec však ve většině případů stanovuje výši těchto uživatelských poplatků pouze v takové hodnotě, která postačí na pokrytí nákladů na zajišťování těchto služeb. Poskytování těchto veřejných statků může být zajištěno také prostřednictvím smluvních partnerů nebo příspěvkových organizací.¹⁰⁹

3.3.3 Pokuty

Obce s rozšířenou působností projednávají přestupky za porušení povinností v přestupkovém řízení a ukládají za ně pokuty. Vybrané pokuty jsou příjmem obecního rozpočtu, avšak jejich výše není nijak velká, jelikož jde o příjmy spíše nepravidelné. Může jít o sankce ukládané za porušování veřejného pořádku, občanského soužití a další.¹¹⁰

3.3.4 Příjmy z mimorozpočtových fondů

Příjmy obecního rozpočtu mohou představovat také finanční prostředky z tzv. mimorozpočtových fondů, do kterých obec ukládá peněžní prostředky mimo rozpočet. V případě nutnosti doplnění obecního rozpočtu nebo potřeby prostředků na určitý projekt pak může převádět tyto finance do obecního rozpočtu.¹¹¹ Příkladem takovýchto fondů je například fond rezerv. Fond rezerv obce vytvářejí převážně z přebytků finančních prostředků z minulých let.¹¹²

¹⁰⁷ PEKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 260.

¹⁰⁸ Tamtéž

¹⁰⁹ PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004, s. 285-286.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 286-287.

¹¹¹ Tamtéž, s. 288.

¹¹² PAŘÍZKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 101.

3.3.5 Ostatní

Mezi ostatní příjmy nedaňového charakteru řadíme příjmy ze sdružování prostředků, dary a výnosy z veřejných sbírek. Sdružování finančních prostředků představuje formu spolupráce mezi obcemi, které na základě písemné dohody sdružují finanční prostředky, které pak používají na úhradu nákladů za poskytování veřejných služeb. Dary a veřejné sbírky nejsou častým příjmem, pokud je však obci poskytnut dar nebo vybere prostředky ve veřejných sbírkách, může jít o nemalé příjmy.¹¹³

3.4 Nenávratné transfery - dotace

Dotace jsou druhou nejvýznamnější skupinou obecních příjmů.¹¹⁴ Dotace jsou peněžité prostředky, které na jedné straně představují výdaje veřejných rozpočtů a na straně druhé jejich příjmy. Výdajem jsou především pro státní rozpočet, který poskytuje určité množství finančních prostředků ve formě dotací obcím a krajům, které jsou tímto způsobem financovány a dotace jsou tedy příjmem jejich rozpočtů.¹¹⁵

Dotace jsou charakteristické svou účelovostí, nenávratností a nenárokovostí. Dotace je potřeba užít na předem stanovený cíl, jsou tedy účelové. Nenávratnost znamená, že příjemce dotací nemusí tyto prostředky vracet. Jedinou výjimkou, kdy bude příjemce povinen dotaci vrátit, je porušení povinností stanovených poskytovatelem dotace nebo zákonem. Příjemcem jsou zpravidla obce a kraje, není však neobvyklé, že jimi jsou i osoby nebo subjekty soukromého práva. Na poskytnutí dotací není právní nárok s výjimkou tzv. nárokových dotací. Nenárokovost dotace se projevuje v tom, že jejich přidělení záleží na rozhodnutí nebo dohodě s poskytovatelem.¹¹⁶

Obecně můžeme dotace dělit podle toho, zda je poskytovatelem dotace kraj, stát nebo EU. Dále můžeme uvést dělení dotací na pravidelné/nepravidelné, podmíněné/nepodmíněné, investiční/neinvestiční a účelové/neúčelové. Pravidelné dotace jsou poskytovány na základě zákona každoročně, jde například o dotace na výkon státní správy. Nepravidelné jsou určeny na konkrétní záležitost s nutností o ně požádat. Podmíněné a nepodmíněné dotace jsou buďto vázány na splnění určitých podmínek či nikoliv. Investiční dotace někdy též kapitálové jsou dotace sloužící na konkrétní investice. Jejich charakter je jednorázový. Neinvestiční dotace jsou naopak ty, jež jsou poskytovány na úhradu běžných nákladů obce např. výkon státní

¹¹³ PAŘÍZKOVÁ: Finance územní samosprávy..., s. 106-107.

¹¹⁴ ŘEZNÍČKOVÁ: Financování a hospodaření..., s. 142.

¹¹⁵ KARFÍKOVÁ: Teorie finančního práva..., s. 172.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 173.

správy. Účelové dotace jsou vázány na konkrétní cíl, u neúčelových dotací nejsou přesně vymezeny možnosti jejich použití.¹¹⁷

Obce si ve většině případů nevystačí s příjmy, které jim plynou z daní či místních poplatků, ani finanční prostředky získané vlastním hospodařením nejsou dostačující. Proto dotace představují významnou část celkových příjmů obce.¹¹⁸

V současné době se můžeme hojně setkat s projekty, které byly spolufinancovány Evropskou unií, neboť obce mohou, kromě dotací z tzv. národních zdrojů, žádat o finanční prostředky z Evropských strukturálních a investičních fondů.¹¹⁹ Pro období 2014-2020 má Česká republika vyhrazenou částku z těchto fondů ve výši necelých 580 mld. Kč.¹²⁰ Pokud obce nemohou čerpat prostředky z těchto fondů, další možností finanční výpomoci jsou pro ně dotace poskytované ze zdrojů národních. Tyto dotační tituly jsou vyhlašovány jednotlivými ministerstvy, které vyčlení finanční prostředky na podporu regionálního a místního rozvoje. Dotace mohou být přiděleny na základě žádosti obce. Nejde o dotace, které by byly poskytovány pravidelně. Největší množství těchto dotačních titulů nabízí pro obce Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) a Ministerstvo životního prostředí (MŽP).¹²¹ MMR nabízí podporu v oblasti rozvoje regionů, bydlení či cestovního ruchu a pro rok 2020 vyčlenilo na tyto projekty částku 2,6 mld. Kč.¹²² MŽP například vyčlenilo pro obce finanční prostředky ve výši 2,5 mld. Kč na podporu vybudování nových kanalizací, vodovodů, čističek odpadních vod či přivaděčů vody.¹²³

¹¹⁷ ŘEZNÍČKOVÁ: *Financování a hospodaření...*, s. 145.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 142.

¹¹⁹ Svaz měst a obcí České republiky. *Národní dotační zdroje. Příležitosti a možnosti pro města a obce z národních zdrojů* [online]. Duben 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <https://www.mmr.cz/getmedia/bc54432c-2d0a-4b92-8149-9d750814ec13/Narodni-dotacni-zdroje-2019-web.pdf.aspx?ext=.pdf>.

¹²⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Česká republika postoupila v žebříčku rychlosti čerpání o pět příček* [online]. mmr.cz, 17. prosince 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na https://www.mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/ceska-republika-postoupila-v-zebricku-rychlosti-ce?fbclid=IwAR1IKJcrL6iz_UMhT11Tg-m7xk9NGaXc8b126zrwaPfgsnJWuUdiWHOLCSO.

¹²¹ Svaz měst a obcí České republiky. *Národní dotační zdroje. Příležitosti a možnosti pro města a obce z národních zdrojů* [online]. Duben 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <https://www.mmr.cz/getmedia/bc54432c-2d0a-4b92-8149-9d750814ec13/Narodni-dotacni-zdroje-2019-web.pdf.aspx?ext=.pdf>.

¹²² Ministerstvo pro místní rozvoj. *Více než 2,6 miliardy korun míří na rozvoj regionů, cestovního ruchu a podpory bydlení* [online]. mmr.cz, 17. prosince 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <https://www.mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/vice-nez-2,6-miliardy-korun-miri-na-rozvoj-regionu?fbclid=IwAR2DC8Cu9qosivDLmFAYN1gPHyvk1Vsl14wnWn5Xs-GMZvYanqvCKhgUhOg>.

¹²³ Ministerstvo životního prostředí. *Dotace na vodovody a kanalizace* [online]. mzp.cz, 4. února 2020 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na https://www.mzp.cz/cz/news_20200204_dotace-na-vodovody-a-kanalizace-rozebrany?fbclid=IwAR202elaB90doFj6Gpu6P73Yx9fbrgUCUKCime2IykPUSmViRo4M2_CQxPc.

Dotačních titulů, které jednotlivá ministerstva pro obce vyhláší je celá řada. Výše uvedené dotační tituly vyhlášené MMR a MŽP jsem uvedla pouze jako příklad toho, jak velké množství finančních prostředků mohou obce prostřednictvím dotací získat.

3.5 Návrtné transfery – úvěry, půjčky

Návrtné transfery jsou skupinou příjmů, které jsou charakteristické svou návratností, tedy povinností obce tyto finanční prostředky po určité době vrátit. Tento druh příjmů obce využívají zpravidla na financování investic dlouhodobého charakteru. Mezi finanční prostředky návratného typu řadíme úvěry, příjmy z emise obligací nebo akcií, půjčky a finanční výpomoci.¹²⁴

Úvěry jsou velmi častou finanční podporou, kterou obce využívají. Jde o finanční prostředky, které na základě smluvního vztahu poskytují banky. Obce mají možnost využít úvěry krátkodobé, střednědobé nebo dlouhodobé. Úvěry krátkodobé jsou využívány především na pokrytí dočasně chybějících běžných finančních prostředků. Střednědobé a dlouhodobé úvěry pak slouží především na financování konkrétních investic.¹²⁵

V případě půjček jde zpravidla o finanční prostředky, které jsou obci poskytovány z jiných rozpočtů spadajících do tzv. rozpočtové soustavy. Výhodou takového typu půjček může být jejich bezúročnost, která však není zaručena automaticky. Zároveň je také pro tyto půjčky typická jejich právní nenárokovost. Na podobném principu pak fungují také finanční výpomoci.¹²⁶

Prostředky návratného charakteru mají pro obce bezpochyby značný význam v případě, pokud obci finanční prostředky pochybí. Je však třeba zohlednit také to, že jde o příjmy, které bude muset obec nejen vrátit, ale také ve většině případů zaplatit úroky. Jde tedy o příjmy, které pro obec mohou představovat určitou zátěž.¹²⁷

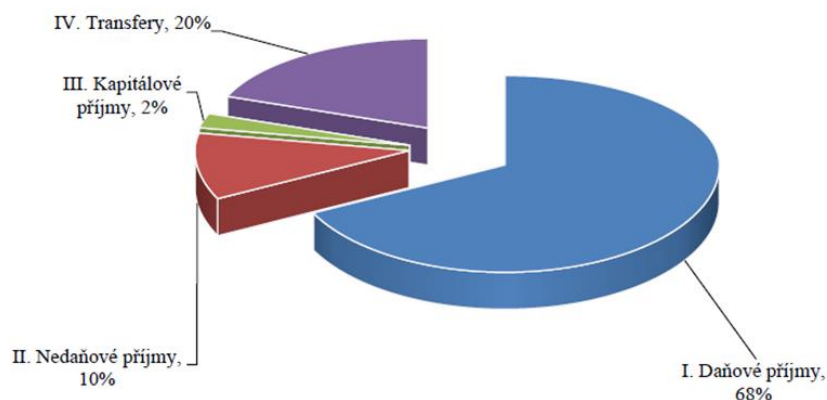
¹²⁴ PROVAZNÍKOVÁ: Financování měst, obcí a regionů..., s. 94.

¹²⁵ Tamtéž

¹²⁶ PEKOVÁ: Finance území samosprávy..., s. 267.

¹²⁷ Tamtéž

Graf: Procentuální vyjádření rozpočtových příjmů za rok 2018

Zdroj: Odbor 12 – Financování územních rozpočtů. Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2018 [online]. mfcz.cz, 20. června 2019 [cit. 10. března 2020]. Dostupné na <<https://www.mfcz.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-35487>>.

Pro představu uvádím výše graf, který znázorňuje procentuální vyjádření jednotlivých rozpočtových příjmů obcí v roce 2018. V tomto roce výše daňových příjmů činila 226,2 mld. Kč, nedaňových příjmů 33,5 mld. Kč, kapitálových příjmů 7,5 mld. Kč a konečně přijatých transfer 67,4 mld. Kč. Veškeré částky jsou uváděny v konsolidované verzi.¹²⁸

¹²⁸ Odbor 12 – Financování územních rozpočtů. Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2018 [online]. mfcz.cz, 20. června 2019 [cit. 10. března 2020]. Dostupné na <<https://www.mfcz.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-35487>>.

4 Rozpočtové příjmy na příkladu obce Valašské Meziříčí

V přechozí kapitole jsem se pokusila vymezit ucelený teoretický přehled jednotlivých rozpočtových příjmů obcí a jejich význam pro ně. V následující kapitole se pokusím na příkladu rozpočtu města Valašské Meziříčí, ve kterém žiji, ukázat význam příjmů na této konkrétní obci.

Město Valašské Meziříčí se nachází ve Zlínském kraji. Součástí města je také šest místních částí. Z hlediska toho, jakou měrou se město podílí na výkonu státní správy, jej řadíme mezi obce s rozšířenou působností. Ve městě působí tyto orgány: zastupitelstvo města, výbory, rada města, komise. Město navenek zastupuje starosta a v případě jeho nepřítomnosti dvě místostarostky. Jelikož jde o obec s rozšířenou působností, je zde zřízena i funkce tajemníka obecního úřadu.

4.1 Rozpočet města

Město Valašské Meziříčí (dále jen „VM“) hospodaří podle každoročně sestavovaného rozpočtu. Pro představení rozpočtových příjmů a jejich významu pro obec budu vycházet převážně ze závěrečných účtů města a to z let 2016-2018. Údaje pro rok 2019 jsem čerpala z rozklikávacího rozpočtu Monitor, neboť závěrečný účet pro rok 2019 doposud schválen nebyl (město pravidelně schvaluje závěrečný účet v polovině června). Veškeré částky jsou uváděny v konsolidovaném znění.

Rozpočet města na rok 2020 schválilo zastupitelstvo dne 12. 12. 2019 v odhadované výši příjmů 557 mil. Kč a výdajů 693 mil. Kč.¹²⁹ Rozpočet byl tedy schválen jako deficitní. Město plánuje největší část finančních prostředků využít na investice do rozvoje města. Půjde například o rekonstrukci mateřských a základních škol, revitalizaci panelových sídlišť a další. Pro pokrytí zmíněného deficitu chce město využít finančních prostředků z minulých let a z nedočerpaného úvěru.¹³⁰

¹²⁹ Rozpočet města Valašské Meziříčí na rok 2020 [online]. valasskemezirci.cz, 20. prosince 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <https://www.valasskemezirci.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=41669>.

¹³⁰ Město Valašské Meziříčí zná rozpočet pro rok 2020 [online]. valasskemezirci.cz, 13. prosince 2019 [cit. 1. března 2020]. Dostupné na <<https://www.valasskemezirci.cz/mesto-valasske-mezirici-zna-rozpocet-pro-rok-2020/d-41553?fbclid=IwAR2SOT97KGxUV437mELYjOrjGhJHCzXLKWadHfCXEbhtT4gnF0DeNSEb-H0>>.

Přehled příjmů obce v letech 2016-2019 v Kč			
	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Skutečnost
2016	421 743 984	465 251 930	476 902 846
2017	461 359 995	480 218 517	505 066 238
2018	526 666 079	571 215 626	577 960 281
2019	530 052 720	579 222 584	604 904 502

Tabulka č. 1 vytvořena autorem z dostupných závěrečných účtů města (2016-2018) a rozklikávacího rozpočtu Monitor (2019)

Tabulka č. 1 znázorňuje výši příjmů v částce schválené zastupitelstvem obce a výši skutečných příjmů, které, jak můžeme vidět, ve všech případech převýšily odhadovanou částku.

4.1.1 Daňové příjmy

Jak už bylo v předchozí kapitole uvedeno, daňové příjmy představují největší část celkových příjmů obecních rozpočtů, kdy nejvíce finančních prostředků obce získávají především z tzv. sdílených daní. Toto tvrzení můžeme jednoznačně potvrdit na příkladu rozpočtů obce VM.

Celková výše příjmů obecního rozpočtu z tzv. sdílených daní v tisících Kč					
	DPFO	DPPO	DPH	Daně a jiné odvody z oblasti hazardních her	Celková výše
2016	72 333,87	69 316,66	112 567,05	27 381,12	281 598,70
2017	78 194,37	71 550,92	126 603,46	29 429,76	305 778,51
2018	88 786,65	68 341,00	150 370,90	22 297,29	329 795,84
2019	100 046,26	77 179,74	157 261,12	23 341,47	357 828,59

Tabulka č. 2 vytvořena autorem z dostupných závěrečných účtů města (2016-2018) a rozklikávacího rozpočtu Monitor (2019)

Tabulka č. 2 vymezuje výši jednotlivých daní, které obci náleží na základě rozpočtového určení daní a které považujeme za tzv. sdílené daně, jejichž výše činila v jednotlivých letech kolem 300 mil. Kč. Vzhledem k celkové výši daňových příjmů, která se v jednotlivých letech pohybovala kolem částky 400 mil. Kč (kromě roku 2016, kdy celkové daňové příjmy dosahovaly výše 345 mil. Kč)¹³¹, můžeme vidět, že výnosy z těchto sdílených daní jsou velmi významným příjmem obce a tvoří převážnou část celkových daňových příjmů.

¹³¹ Závěrečné účty města Valašské Meziříčí pro roku 2016-2018 [online]. valasskemezirici.cz, [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <<https://www.valasskemezirici.cz/rozpocty-a-hospodareni-mesta/ds-1334/p1=17688>> a údaje z rozklikávacího rozpočtu Monitor pro rok 2019 [online]. Dostupné na <<https://monitor.statnipokladna.cz/analiza/>>.

Nejvíce finančních prostředků obci plyne z podílu na DPH, což je logické vzhledem k tomu, že jde o celostátně nejvýnosnější daň. Na druhém místě je pak daň z příjmu fyzických osob, která zahrnuje DPFO placenou plátcí, poplatníky a DPFO vybíranou srážkou.

Samozřejmě nelze opomenout daň z nemovitých věcí, která také do obecního rozpočtu každoročně přináší nemalé částky. Do výše uvedené tabulky jsem ji však nezařadila proto, že jde o daňový příjem tzv. výlučného charakteru, kdy obce disponují mnohem větší pravomocí ovlivnit výši tohoto příjmu. Daň jako taková plyne výlučně do obecního rozpočtu. Výše této daně, jakožto příjem obecního rozpočtu, se v letech 2016-2019 pohybovala až na výjimky okolo částky 39 mil. Kč.¹³²

4.1.2 Místní poplatky

Obec Valašské Meziříčí ze sedmi zákonem vymezených poplatků, které mají obce možnost zavést na svém území, vybírá pouze čtyři. Je to poplatek ze psů, poplatek z pobytu, poplatek za užívání veřejného prostranství a poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Dle současné vyhlášky účinné k 1. 1. 2020 vybírá město poplatek ze psů za psy na území obce. Sazby poplatků jsou stanoveny odlišně podle toho, zda jde o psa v bytovém domě nebo v rodinném. V případě rodinných domů částka závisí na jednotlivých zónách, na které je obec VM rozdělena. Podle toho, v jaké zóně se pak rodinný dům nachází, je udána konkrétní sazba pro tento poplatek. Zóny vymezuje obecně závazná vyhláška města upravující místní poplatky. Za psa v rodinném domě v zóně 1 a 2 je sazba stanovena na 500 Kč za kalendářní rok, pro zóny 3 a 4 pak 300 Kč. V bytovém domě občané za psa zaplatí za kalendářní rok částku 1 260 Kč.¹³³

Další poplatek, který město vybírá je dle současné obecně závazné vyhlášky (dále jen „OZV“) poplatek z pobytu, který nahradil dřívější poplatek z ubytovací kapacity a poplatek za lázeňský a rekreační pobyt. Jelikož jde o změnu, kterou přinesla do zákona o místních poplatcích novela zákona s účinností od 1. ledna 2020, rozpočty z let 2016-2019 uvádějí poplatky podle staré právní úpravy. Dle OZV účinné od 1. 1. 2020 je sazba poplatku z pobytu stanovena na částku 21 Kč za každý započatý den s výjimkou dne příjezdu.¹³⁴

¹³² Informace ze závěrečných účtů (2016-2018) a rozklikávacího rozpočtu Monitor (2019).

¹³³ Obecně závazná vyhláška č. 2/2019 o místních poplatcích [online]. valasskemezirici.cz, 12. prosince 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na

<https://www.valasskemezirici.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=41707>.

¹³⁴ Tamtéž

Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů je nejvýnosnějším místním poplatkem z těch, které město vybírá. Sazba poplatku činí 490 Kč za kalendářní rok. Sazba je složena s částky pevné, která činí 240 Kč za kalendářní rok a částky 250 Kč za kalendářní rok odvíjející se od skutečných nákladů na sběr a svoz odpadů. Skutečné náklady na sběr a svoz komunálního odpadu v roce 2018 činily 25,5 mil. Kč.¹³⁵

Posledním poplatkem, které město vybírá, je poplatek za užívání veřejného prostranství. Sazba poplatku je stanovena „za každý i započatý m² a každý i započatý den zvláštního užívání veřejného prostranství.“¹³⁶ OZV poté konkrétně uvádí místa, kterých se tento poplatek týká.

Místní poplatky jako příjem obecního rozpočtu v tisících Kč				
	2016	2017	2018	2019
Poplatek ze psů	483,23	500,47	539,59	440,36
Poplatek z ubytovací kapacity	311,88	330,35	362,66	420,73
Poplatek za lázeňský a rekreační pobyt	69,90	97,05	38,42	42,32
Poplatek za užívání veřejného prostranství	259,25	156,85	222,87	210,71
Místní poplatek za komunální odpad	11173,38	10 753,93	11 243,28	10 891,32

Tabulka č. 3 vytvořena autorem z dostupných závěrečných účtů města (2016-2018) a rozklikávacího rozpočtu Monitor (2019)

Jak můžeme vidět v tabulce č. 3, místní poplatky nepředstavují tak závratný příjem pro obecní rozpočet, jako je tomu u příjmů plynoucích z jednotlivých daní. Podporují však finanční soběstačnost obce. Nejvýnosnějším poplatkem je místní poplatek za komunální odpad, který pravidelně činil v letech 2016-2019 kolem 11 mil. Kč. Druhým nejvýnosnějším je poplatek ze psů, jehož výše se v jednotlivých letech pohybovala kolem částky 500 tisíc Kč.

4.1.3 Správní poplatky a ostatní platby poplatkového charakteru

Město Valašské Meziříčí jako obec s rozšířenou působností na svém území vybírá také celou řadu správních poplatků. Jde například o správní poplatky vybírané na úseku dopravně správních agend, jako poplatek za vydání řidičských průkazů, za zkoušku odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a další. Nelze opomenout správní poplatky vybírané

¹³⁵ Obecně závazná vyhláška č. 3/2019 o místním poplatku za komunální odpad [online]. valasskemezirici.cz, 12. prosince 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <https://www.valasskemezirici.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=41705>.

¹³⁶ Obecně závazná vyhláška č. 2/2019 o místních poplatcích

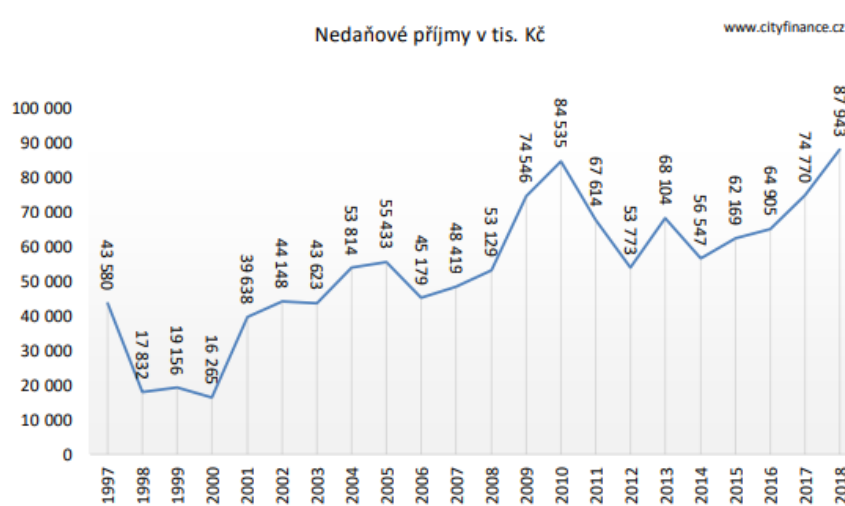
ve věci stavebních záležitostí a poplatky na úseku matrik, jako poplatek za ověření podpisů či listin. Správní poplatky v letech 2016-2019 činily v průměru kolem 10 mil. Kč.¹³⁷

Z ostatních poplatků, které město vybírá, jde například o poplatky ekologické jako poplatek za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu či poplatek za odnětí pozemků plnící funkci lesa.¹³⁸

4.1.4 Nedaňové příjmy

Příjmů nedaňového charakteru má obec celou řadu. Mezi nedaňové příjmy, které můžeme označit jako vlastní a rozpočty města je také takto vymezují, řadíme příjmy z vlastní činnosti (poskytování služeb, prodej zboží), odvody přebytků organizací s přímým vztahem, příjmy z pronájmu (pozemků, nemovitých i movitých věcí), výnosy z finančního majetku (úroky, podíly na zisku nebo dividendy). V neposlední řadě také příjmy sankční povahy, neinvestiční dary a další. Mezi vlastní příjmy řadíme také příjmy kapitálové, které pocházejí například z prodeje pozemků, jiných nemovitých věcí či hmotného dlouhodobého majetku.¹³⁹

Graf č. 2

Zdroj: *Střednědobý výhled rozpočtu města Valašského Meziříčí s analýzou financí a ratingem [online]. valasskemezirici.cz, 19. září 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na: <https://www.valasskemezirici.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=40802>.*

Na grafu č. 2 můžeme pozorovat vývoj nedaňových příjmů. Graf sahá až do roku 1997, pro účel práce však postačí zůstat v letech, které v rámci rozboru příjmů VM zkoumám.

¹³⁷ Informace ke správním poplatkům [online]. valasskemezirici.cz. Dostupné na <<https://www.valasskemezirici.cz/spravni-poplatky-odboru-dopravne-spravnich-agend/d-5319/p1=17593>>, <<https://www.valasskemezirici.cz/cenik-spravnich-poplatku/ds-1592>>, <<https://www.valasskemezirici.cz/oddeleni-spravni-matrika/ds-1278>>.

¹³⁸ Informace ze závěrečných účtů města (2016-2018) a rozklikávacího rozpočtu Monitor (2019).

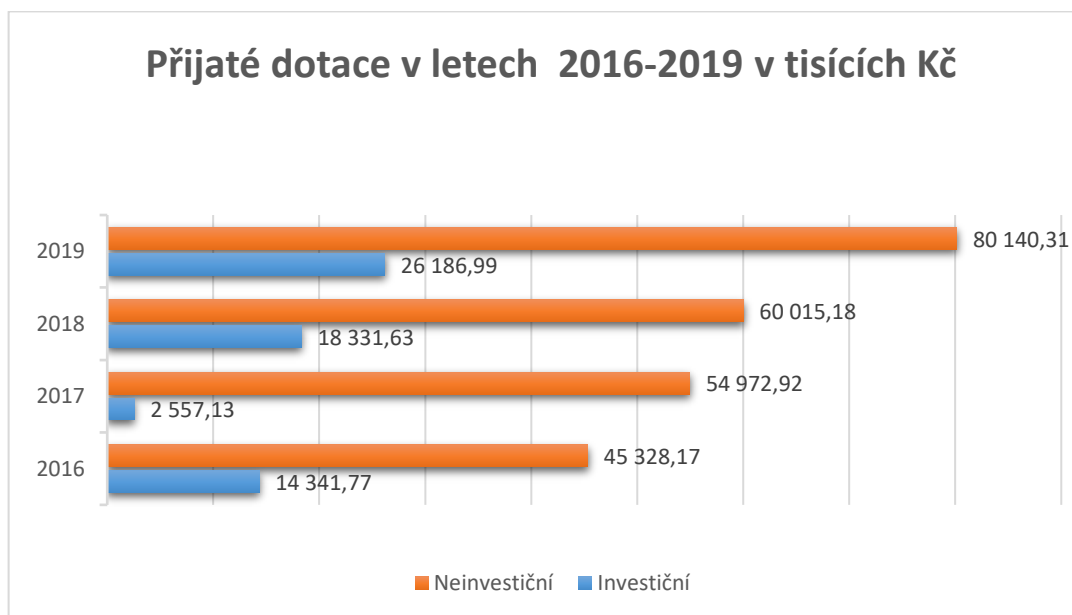
¹³⁹ Tamtéž

Zde můžeme jednoznačně pozorovat rostoucí tendenci nedaňových příjmů. Tuto skutečnost hodnotím velmi kladně, neboť město je schopno generovat příjmy i jiným způsobem než pouze z finančních prostředků od státu (např. sdílené daně či dotace).

4.1.5 Nenávratné transfery - dotace

Dotace představují pro obec další možnost jak získat finanční prostředky do obecního rozpočtu. Pro představu uvádím graf znázorňující přijaté dotace města investičního a neinvestičního typu. Město získává dotace jednak z veřejných rozpočtů na ústřední úrovni (ze státního rozpočtu či státních fondů), tak na úrovni územní samosprávy převážně z rozpočtu kraje. Ve sledovaných letech město pravidelně obdrželo investiční dotace ze státního rozpočtu, státních fondů a rozpočtu kraje. Částky těchto dotací se až na rok 2017 pohybovaly v řádech desítek miliónů. Neinvestiční dotace značně převyšují ty investiční a mají stále rostoucí tendenci.¹⁴⁰ Dotace neinvestičního typu slouží převážně na financování běžných záležitostí jako je například výkon státní správy.¹⁴¹ Dle mého názoru jejich každoroční zvyšování souvisí mimo jiné se stále se zvyšujícími náklady na výkon činností v tzv. přenesené působnosti.

Graf č. 2

Zdroj: graf č. 2 vytvořen autorem na základě údajů dostupných ze závěrečných účtů města (2016-2018) a rozklikávacího rozpočtu Monitor (2019)

¹⁴⁰ Informace ze závěrečných účtů města (2016-2018) a rozklikávacího rozpočtu Monitor (2019).

¹⁴¹ ŘEZŇÍČKOVÁ: Financování a hospodaření..., s. 145.

4.1.6 Shrnutí

Rozpočtové příjmy obce v letech 2016-2019 v tisících Kč				
	2016	2017	2018	2019
Daňové příjmy	344 823,62	368 566,22	393 449,71	417 059,59
Nedaňové příjmy	64 905,01	74 770,03	87 943,03	81 731,24
Kapitálové příjmy	7 504,28	4 199,94	18 220,73	913,99
Přijaté transféry	59 669,94	57 530,05	78 346,81	105 199,68

Tabulka č. 4 vytvořena autorem na základě údajů dostupných ze závěrečných účtů města (2016-2018) a rozkládavacího rozpočtu Monitor (2019)

V rámci teoretické části jsem příjmy obcí rozčlenila do kategorie daňových, nedaňových, návratných a nenávratných transferů. Město však vychází ze způsobu členění příjmů na příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery. Toto však nebrání porovnat význam příjmů obce s teoretickým vymezením významu jednotlivých příjmů obcí uvedených v předchozí kapitole.

Největší význam, co do objemu finančních prostředků plynoucích do obecního rozpočtu, představují daňové příjmy. I v našem případě tomu tak je, a město každoročně získává nejvíce finančních prostředků právě z kategorie příjmů daňových.

Druhou nejvýznamnější skupinou obecních příjmů představují nenávratné transfery, tedy dotace. Při porovnání údajů rozpočtu města v letech 2016-2019 jsem však došla k závěru, že pro město představují druhou nejvýznamnější skupinu příjmy nedaňové. Což jednoznačně svědčí o tom, že město využívá různých způsobů jak zvýšit své příjmy vlastním přičiněním. Ve sledovaných letech město nejvíce prostředků nedaňového charakteru získalo především z pronájmu (pozemků, nemovitých a movitých věcí).

Ani v našem případě však není výjimkou, že právě přijaté dotace se stanou příjmem druhým nejvýnosnějším. Tuto situaci můžeme pozorovat v rámci rozpočtu města v roce 2019, zde město získalo zhruba o 20 mil. více finančních prostředků neinvestičního typu oproti roku předcházejícímu.

Vzhledem k členění příjmů, tak jak ho uvádí jednotlivé rozpočty města, nejmenší položku příjmové stránky představují příjmy kapitálové. Mezi kapitálové příjmy rozpočtů města řadíme například příjmy z prodeje pozemků, nemovitostí či z prodeje dlouhodobého hmotného majetku. Jde o druh příjmu povahy spíše jednorázové, a proto tvoří tak velkou část celkových příjmů obce.

V souvislosti s členěním příjmů tak jak je tomu v teoretické části, bychom příjmy kapitálové zahrnuli do kategorie nedaňových příjmů. Potvrdilo by se tak ještě více tvrzení, že nedaňové příjmy jsou pro město Valašské Meziříčí druhým nejvýznamnějším příjmem.

Závěr

Cílem mé práce bylo vymežit ucelený přehled rozpočtových příjmů obce a zaměřit se na to, jaký význam jednotlivé příjmy pro obce mají. Dále provést komparaci významu příjmů obce z celostátního hlediska s příjmy na úrovni konkrétní obce, kterou jsem pro svou práci vybrala. Stanoveného cíle bylo dle mého názoru dosaženo.

V práci jsem rozčlenila rozpočtové příjmy obcí do základních kategorií. Zvolila jsem členění na příjmy daňové, nedaňové, návratné a nenávratné transfery. Tento způsob se mi zdá vhodný pro ukázkou toho, jaké jednotlivé příjmy tvoří obecní rozpočty a jaký je jejich význam.

Nejdříve jsem vymežila význam příjmů v celostátním měřítku. Celostátně největší význam z hlediska finančních prostředků plynoucích do obecních rozpočtů mají příjmy daňového charakteru. Z této kategorie pak tvoří největší část ty příjmy, u nichž obec nemůže jejich výši nijakým způsobem ovlivnit, tzn. příjmy ze sdílených daní. U zbývajících příjmů spadajících do této kategorie již obec může jejich výši ovlivňovat (místní poplatky, daň z nemovitých věcí). Jsou tedy významné mimo jiné i pro zvyšování soběstačnosti obce. Druhým nejvýnosnějším příjmem jsou příjmy z nenávratných transferů, tzn. dotací. Je tomu z důvodu toho, že jak příjmy daňové, tak ty, které obec získala vlastním přičiněním, zcela nepostačují na úhradu nákladů spojených s výkonem samostatné i přenesené působnosti. Na třetím místě z hlediska výnosnosti jsou pak příjmy nedaňového charakteru, tudíž ty příjmy, které obce získali vlastní činností. Příjmy z návratných transferů (úvěry, půjčky) slouží především k pokrytí dočasného deficitu finančních prostředků v rozpočtu obce. Jejich výše se bude odvíjet převážně od toho, zda je bude obec skutečně potřebovat.

Získané poznatky o významu příjmů vyplývající z celostátních statistik jsem následně porovnávala s příjmy obce Valašské Meziříčí. Z rozboru příjmů města je jednoznačně vidět, že co obec to jiné příjmy a rozhodně nelze jednoznačně konstatovat, že to jaký význam mají jednotlivé příjmy celostátně, platí pro všechny obce stejně. To se dle mého názoru povedlo ilustrovat na tomto konkrétním případě. Daňové příjmy jsou určitě příjmem nejvýznamnějším pro obce, toto potvrdil i rozbor rozpočtu města. Naopak na druhém místě jsou v případě města Valašské Meziříčí příjmy nedaňového charakteru, oproti celostátní statistice, kde druhý nejvýznamnější příjem představují dotace. Tuto skutečnost hodnotím velmi kladně, neboť město se snaží zvyšovat své příjmy vlastní činností a tím i zvyšuje svoji soběstačnost. Dotace v případě města až na výjimky netvořily, tak významnou část rozpočtových příjmů.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 512 s.
- KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva. 2 vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 364 s.
- KARFÍKOVÁ, Marie a kol. Teorie finančního práva a finanční vědy. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 356 s.
- ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. Financování a hospodaření územních samosprávných celků. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. 207 s.
- PAŘÍZKOVÁ, Ivana. Finance územní samosprávy. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s.
- JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. Finanční a daňové právo. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s. r. o., 2016. 492 s.
- MARKOVÁ, Hana, BOHÁČ, Radim. Rozpočtové právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 264 s.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. 280 s.
- PEKOVÁ, Jitka. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 587 s.
- ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. Výlučné daňové příjmy obcí. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2016. 230 s.
- BAKEŠ, Milan a kol. Finanční právo. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 519 s.
- PELC, Vladimír. Místní poplatky: oprávnění obcí: povinnosti podnikatelů, živnostníků a občanů: praktická příručka pro obce. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 220 s.
- RADVAN, Michal. Daně a správa daní. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 129 s.
- PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004. 375 s.

Komentáře

KOPECKÝ, Martin, PRŮCHA, Petr, HAVLAN, Petr, JANEČEK, Jan. Zákon o obcích. Komentář. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 356 s.

RIGEL, Filip, BOUŠKA, Michal, MLYNÁŘ, Robin. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 275 s.

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charta místní samosprávy

Obecně závazná vyhláška č. 2/2019 o místních poplatcích

Obecně závazná vyhláška č. 3/2019 o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Důvodová zpráva k zákonu č. 278/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Odborný časopis:

REDAKCE. Vláda schválila návrh novely zákona o místních poplatcích, kterým reaguje na problematiku tzv. „sdílené ekonomiky“. Právní rozhledy, 19/2018, s. Ip. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/>>.

Přednáška:

KOHAJDA, Michael. Poplatky a ostatní platby poplatkového charakteru na úseku dopravy, ochrany životního prostředí a průmyslu [přednáška]. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Internetové zdroje

Lihoviny a tabák zřejmě zdraží. Sněmovnou prošel daňový balíček [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 6. listopadu 2019 [cit. 20. února 2020]. Dostupné na <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2969471-zive-danovy-balicek-miri-do-finale-ma-zmenit-zdaneni-hazardu>>.

Monitor – kompletní přehled veřejných financí. Rozklikávací rozpočet [online]. Monitor.statnipokladna.cz, [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <<https://monitor.statnipokladna.cz/analyza/>>.

Ministerstvo životního prostředí. Poplatky. Poplatky a daně k ochraně životního prostředí v ČR [online]. mzp.cz, září 2013 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poplatky/\\$FILE/oedn-poplatky_dane_CR-20130918.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/poplatky/$FILE/oedn-poplatky_dane_CR-20130918.pdf)>.

Svaz měst a obcí České republiky. Národní dotační zdroje. Příležitosti a možnosti pro města a obce z národních zdrojů. [online]. Duben 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <<https://www.mmr.cz/getmedia/bc54432c-2d0a-4b92-8149-9d750814ec13/Narodni-dotacni-zdroje-2019-web.pdf.aspx?ext=.pdf>>.

Ministerstvo pro místní rozvoj. Česká republika postoupila v žebříčku rychlosti čerpání o pět příček [online]. mmr.cz, 17. prosince 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <https://www.mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/ceska-republika-postoupila-v-zebricku-rychlosti-ce?fbclid=IwAR1IKJcrL6iz_UMhTI1Tg-m7xk9NGaXc8b126zrwaPfgsnJWuUdiWHOLCS0>.

Ministerstvo pro místní rozvoj. Více než 2,6 miliardy korun míří na rozvoj regionů, cestovního ruchu a podpory bydlení [online]. mmr.cz, 29. října 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <<https://www.mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/vice-nez-2,6-miliardy-korun-miri-na-rozvoj-regionu?fbclid=IwAR2DC8Cu9qosivDLmFAYN1gPHyvk1Vsl14wnWn5Xs-GMZvYanqvCKhgUhOg>>.

Ministerstvo životního prostředí. O dotace na vodovody a kanalizace je rekordní zájem. Poptávka převážila nabídku o více než 6 miliard korun. Na sucho dnes nastupuje Velká Dešťovka! [online]. mzp.cz, 4. února 2020 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <https://www.mzp.cz/cz/news_20200204_dotace-na-vodovody-a-kanalizace-rozebrany?fbclid=IwAR202elaB90doFj6Gpu6P73Yx9fbrgUCUKCime2IykPUSmViRo4M2_CQxPc>.

Odbor 12 – Financování územních rozpočtů. Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2018 [online]. mfcr.cz, 20. června 2019 [cit. 10. března 2020]. Dostupné na <<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-35487>>.

Rozpočet města Valašské Meziříčí na rok 2020 [online]. valasskemezirci.cz, 20. prosince 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <https://www.valasskemezirci.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=41669>.

Město Valašské Meziříčí zná rozpočet pro rok 2020 [online]. valasskemezirci.cz, 13. prosince 2019 [cit. 1. března 2020]. Dostupné na <<https://www.valasskemezirci.cz/mesto-valasske-mezirici-zna-rozpocet-pro-rok-2020/d-41553?fbclid=IwAR2SOT97KGxUV437mELYjOrjGhJHCzXLKWadHfCXEbhtT4gnF0DeNSEb-H0>>.

Závěrečné účty města Valašské Meziříčí pro roku 2016-2018 [online]. valasskemezirci.cz, [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <<https://www.valasskemezirci.cz/rozpocety-a-hospodareni-mesta/ds-1334/p1=17688>>.

Střednědobý výhled rozpočtu města Valašského Meziříčí s analýzou financí a ratingem [online]. valasskemezirci.cz, 19. září 2019 [cit. 29. února 2020]. Dostupné na: <https://www.valasskemezirci.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=40802>.

Informace ke správním poplatkům [online]. valasskemezirci.cz. [cit. 29. února 2020]. Dostupné na <<https://www.valasskemezirci.cz/spravni-poplatky-odboru-dopravne-spravnich-agend/d-5319/p1=17593>>, <<https://www.valasskemezirci.cz/cenik-spravnich-poplatku/ds-1592>>, <<https://www.valasskemezirci.cz/oddeleni-spravni-matrika/ds-1278>>.

Shrnutí

Tématem této práce jsou rozpočtové příjmy obcí a jejich význam. První kapitola je věnována vymezení územně samosprávných celků a jejich působnosti. Pro pochopení celé problematiky je pak ve druhé kapitole vymezen ve zkratce proces tvorby místních rozpočtů. Třetí a zároveň nejdelší kapitola je věnována právě problematice rozpočtových příjmů. Příjmy jsou nejprve rozčleněny do základních kategorií, krátce popsány a poté je také uveden jejich význam pro obce. Poslední kapitola je pak zaměřena na rozbor rozpočtových příjmů města Valašské Meziříčí, jelikož v této obci žiji. Tato kapitola má za cíl provést srovnání významu příjmů této konkrétní obce s významem příjmů obcí v celostátním měřítku, tak jak uvádějí statistiky. Cílem této práce je tedy poskytnout ucelený přehled rozpočtových příjmů obcí se zaměřením na jejich význam pro obec a dále provést srovnání významu příjmů obcí s příjmy na úrovni konkrétní obce.

Abstract

This bachelor thesis deals with municipal revenues and its importance. First chapter describes meaning of local authorities and their jurisdiction. To understand the whole issue, second chapter defines process of creating municipal budgets. Third and also the longest chapter is dedicated to municipal revenues. At first the revenues are divided into basic categories and briefly described. In each category is listed their meaning to municipalities. Last chapter is focused on analysis of budget revenues of town of Valašské Meziříčí, which is my home town. In this chapter the municipal revenues of the town are compared with the revenues of the municipalities in whole country. Aim of this thesis is to provide a comprehensive summary of municipal revenues and is focused on their importance for the municipalities and to compare importance of revenues of municipalities with revenues of the specific municipality which I chose for the work.

Klíčová slova

Obec, základní územně samosprávný celek, samostatná působnost, místní rozpočet, rozpočtový proces, rozpočtové příjmy, daňové příjmy, nedaňové příjmy, návratné transfery, dotace, město Valašské Meziříčí.

Key words

Municipality, basic local authority, separate powers of municipalities, local budget, budgetary procedure, budget revenue, tax revenue, non-tax revenue, repayable transfers, grant, town Valašské Meziříčí.